

ISSN

0463-6309

sis mota



LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1981

3 8

gegužė
birželis

T U R I N Y S

M. J. Saulaitytė	Vaikystė (eil.)	3
M. M. Slavėnienė	Tikrasis Keturakis	4
P. Šrubauskis	Sveika, Aušros Žvaigždė (eil.)	6
Dr. O. Gustainienė	Kas naujo medicinoje	7
C. Meireles	Eilėraščiai	9
M. Aukštaitė	Mortelės kurpelės	11
A. Karvelytė	Kaip į ten sugrįžti (eil.)	12
Br. Šimkienė	Apie vaišes	13
A. Saudargienė	Gintaras — Lietuvos brangakmenis, III	16
• Knygos	Pr. Naujokaitis — Tikrasis Keturakis	17
• Organizacinė veikla	J. Pumputienė — Senutė	18
• Moterų pasaulyje	L.K.M.D.-jos suvažiavimas	20
	M. Macevičienė — Lietuvos Dukterų	
	Draugijos veikla	25
	J. Miškinis — Darbštumas ir taupumas	25
• Sveikata	A. Vaisiūnienė	26
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	27
• Šeiminių kampelis	Veda L. Murauskienė	28
• Rankų darbai		30
• Atsiųsta paminėti		30

I L I U S T R A C I J O S

D. Tarabildienė	Motina	3
G. Didžiulytė	Tėviškė	4
G. Didžiulytė	Aušros Vartų Dievo Motina	6
V. Ostrauskienė	Mėnesiena	8
P. Domšaitis	Motina	11
J. Paukštienė	Sūnaus portretas	12
B. Subatys	Užkandžiai	14
R. Kriukelytė	Dekoratyvinės taurės	15
F. Daukantas	Eglė žalčių karalienė	16
V. Jurkūnas	Iliustracija	19
B. Baliulevičius	Servizas vynui	29
E. Juzienė	Audiny	30
V. Sabataitis	Rankšluostinė	30

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1981 m. Nr. 3 (141)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — administratorė, Birutė Alksnienė — ekspeditorė

L E I D Ž I A KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė “Tėviškės Žiburių” spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams \$8.00, garbės prenumerata -\$12.00, vieno numerio kaina — \$1.60

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1981. No. 3 (141)

Printed by “Lights of Homeland” in Mississauga, Ont.



VAIKYSTĖ

*Šiltos vagos žada šiltą, rupią duoną.
Alkani nykštukai buria, stebi, laukia
pirmo derliaus,
pirmos varpos,
kašnio duonos.*

*Darbo dainos aidi, saulei besileidžiant.
Dar paliksim ir palauksim.
Tik nykštukai
buria, stebi, saugo
pirmos varpos
stebuklingą grūdą.*

Marija J. Saulaitytė



TIKRASIS KETURAKIS— VILKUTAIČIAI — GUDELIAI

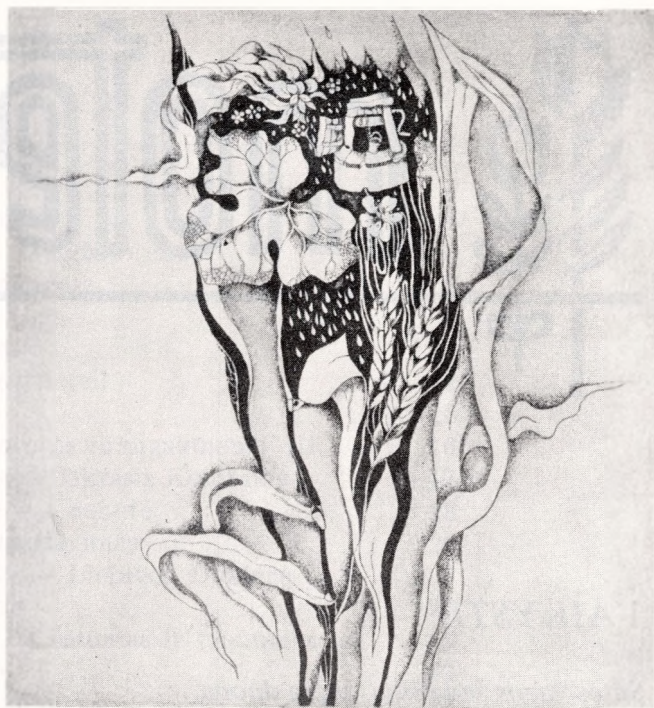
“AMERIKA PIRTYJE” —
kuris iš dviejų brolių jos autorius?

MARIJA-MAG. SLAVĖNIENĖ

Žvilgsnis į tolimesnę praeitį

Jau gilesnėje senovėje gudeliškiai, o ir platesnė apylinkė, išimtinai pagarbiai žiūrėjo į visą Vilkutaičių giminę. Vilkutaičių vardas Gudeliuose pradėjo kilti su atvykusiu nauju parapijos klebonu Antanu Vilkutaičiu — dar labai jaunų metų (jis gimęs 1864 m., miręs 1897), bet greitai įgijusiu didelių nuopelnų ir žmonių meilę.

Kun. Antanas Vilkutaitis Gudeliuose rado seną medinę bažnytėlę ir apleistą parapiją. Bažnytėlė nepoilgo buvo sunaikinta gaisro. Jaunas ir energingas klebonas tuojau ėmėsi iniciatyvos vietoj sudegusios pastatydinti naują — geresnę, gražesnę, patvaresnę bažnyčią. Ir tokią pastatydino: iš plytų ir skaldytų akmenų. Tos akmeninės nuosklandos, įvairių spalvų-atspalvėlių ir natūraliai ornamentiškos pridavė bažnyčios sienoms puošnumą iš lauko pusės. Vidus bažnyčios išdažytas darniom pastelinėm spalvom, aukšti skliautai išvingiuoti atitinkamomis aukščiui linijomis, imantriais junginiais. Bažnyčioj trys altoriai: didysis ir du šoniniai. Tarp šoninių altorių maždaug vidury bažnyčios, lubose įtvirtintas ir atitinkamame aukšty nuleistas, didelis, geros kristalinės imitacijos “sietynas”. Sietynas, saulei šviečiant iš pietų pusės pro ilgus langus sutviskėdavo tūkstančiais vaivorykščių ir



GRAŽINA DIDŽIULYTĖ

TĖVIŠKĖ

“saulės kiškelių”. Baltos žvakės uždegamos tik atlaidų metu per sumą ir Velykų rytą. O puošnus didysis, gotiško stiliaus altorius ir mišias laikantis iškilmingoj, auksu ir sidabru siuvinėtoj, arnotoj kunigas mistiškai nušviestas pro vitražus besiskverbiančių saulės spindulių . . . Gražu ir jauku toj Gudelių bažnyčioj! Bažnyčios bokštai, tiesa, neaukšti, bet iš jų tvirtu, toli skrendančiu balsu didingai byloja varpai. “Bažnyčia tašytų akmenų ir plytų, su dviem bokštais, kaip Gudeliams, išėjo erdvi ir graži. Su ja siejasi daugelis mano vaikystės atsiminimų. Nesuskaitomą daugybę kartų aš stebėjau tuos neperaukštus, kuplius bokštus, lyg švyturius, vaikščiodamas į mokyklą, su mama grįždamas iš jos tėviškės nuo Daukšių ir važinėdamas apylinkės keliais. Krūtinėj ramiau, šilčiau pasidarydavo, pamąčius Gudelių bokštus, savo atsiminimuose rašė Vincas Mykolaitis-Putinas, kilęs taip pat iš Gudelių parapijos. Gal dėl to ir Putino poezijoje taip dažnai minimi bokštai — asociacijomis užsilikę iš vaikystės . . .

Anuometinis Gudelių parapijos klebonas Antanas Vilkutaitis ne vien tik gražią bažnyčią pastatydino, bet ir visą bažnyčios aplinką rūpestingai aptvarkė: erdvų šventorių taip pat aptvėrė mūrine tvora, nuo pietų pusės apšodino liepomis, po kuriomis,

joms suaugus, maloniai gaivindavosi jų kvapiam pavesy į bažnyčią atėję parapijiečiai: iš priešingos šventoriaus pusės — klebonijos sodas, per kurį smėliu išbarstytais takais iš klebonijos susisiekdavo su bažnyčia pats klebonas ir jo svečiai; visi klebonijos ūkiški pastatai — pavyzdingi, švariai užlaikomi. Laikui bėgant Gudelių bažnyčia ir visa jos aplinka tarsi užgožė, nustelbė patį, kadaise buvusį didingą Ivoniškio dvarą, ant kurio žemių visa tai įrengta. Ilgainiui dvaras visiškai sunyko, supuvo, sugniužo . . .

Dar vienas didelis Gudelių klebono A. Vilkutaičio nuopelnas — savo broliavaiko Juozuko Vilkutaituko išauginimas ir globojimas. Šis nuopelnas išliko gyvas ir aktualus iki mūsų laikų, būtent,

Problema dėl “Amerika pirtyje” autorystės

Šiai problemai vispusiškai išnagrinėti ir jai galutinai likviduoti Birutė Vilkutaitytė Gedvilienė išleido įdomią, stambią knygą “Tikrasis Keturakis ir jo raštai”. Knygos uždavinį pati autorė savo įžanginiame žodyje “Kodėl ši knyga atsirado?” labai taikliai nusako: “Paprastai ir trumpai tariant, ji atsirado gelbėti okupuotoje Lietuvoje baigiamą “nukryžiuoti” tikrąją komedijos “Amerika pirtyje” autorių — Keturakį — Juozą Vilkutaitį.”

Toliau knygos autorė atidžiai peržvelgia visus atvejus, dėl kurių įvyko tas “Amerika pirtyje” autorystės supainiojimas: kuris iš dviejų brolių Vilkutaičių — Juozas ar Antanas — yra sukūręs šią komediją. Okupuotoje Lietuvoje paskutiniu metu prieita išvados, kad Antanas. Bet dėl to ne vien tik Lietuvos literatūros istorikai bei kritikai kalti. Brolių vardų painiojimas prasidėjęs jau 1903 metais Amerikoje, “Vienybėje Lietuvninkų” patalpintame nekrologe apie mirtį inž. Antano Vilkutaičio, palaikant jį komedijos “Amerika pirtyje” autoriumi. Ši paklaida vėliau persimetusi į Petrapiį, kur Ant. Vilkutaitis baigęs kelių statybos inžinerijos mokslus ir kur buvo nemažas lietuvių inteligentų būrelis. Metams slenkant šią paklaidą pasinėšė atitaisyti, abu Vilkutaičius gerai pažinę, teisininkas P. Leonas ir dr. K. Grinius. Šie du autoritetai ir knygos autorei yra stipri atrama, patiekiant įrodomąją medžiagą, kad komedijos tikrasis autorius yra Juozas Vilkutaitis. Čia reikia pastebėti, kad visiems literatūros tyrinėtojams labai didelis nuostolis — jokie komedijos rankraščiai ar juodraščiai, iš kurių būtų galima atpažinti autorių, niekur nerasti. Aišku, dėl tuometinių sąlygų, dėl lietuviškos spaudos draudimo, dauguma lietuviškų rankraščių buvo naikinama. Juk ir Vincas Kudirka, jau sirgdamas, prie savo lovos laikė žvakę ir degtukus, kad, išgirdus rusų žandarų žingsnius suspėtų sudeginti savo rankraštį.

Knygą “Tikrasis Keturakis ir jo raštai” labai atsidėjusi skaičiau, norėdama sutvirtinti ir savo nuomonę apie tąją, tokius ilgus laikus bepainiojamą autorystę. Skaitydama ieškojau nors vieno argumento, kuris specifiškai visiems laikams išsklaidytų literatūros tyrinėtojų abejones. Jeigu šia knyga autorė — tikra Juozo Vilkutaičio duktė — nepajėgs įrodyti, įtikinančiai užtvirtinti Juozo Vilkutaičio autorystę — abejonės vėl liks visiems laikams literatūros istorijoje. Ypatingai ieškojau to, ką galėtų komedijoje “Amerika pirtyje” parašyti tik JUOZAS VILKUTAITIS, o negalėtų parašyti Antanas Vilkutaitis. Juk turi būti kas nors specifiškai skirtingo tarp tų abiejų garbingų ir didelių patriotų brolių, gimusių Gulbiniškiuose, Liudvino parapijoje, bet Juozukui anksti iš tėviškės pasitraukus ir atvykus štai į mūsų Gudelius pas savo dėdę kun. A. Vilkutaitį. Čia, pas šitąjį savo dėdę, kaip savo knygoje nusako Birutė Vilkutaitytė-Gedvilienė, klebono broliavaikis užaugo kultūrinėje-literatūrinėje aplinkoje. Ši aplinka ir skirtingos brolių gyvenimo vietovės turėtų išduoti ir tikrąjį autorių.

Kadangi Gudeliai — Pilotiškaiai yra ir mano pačios gimimo bei augimo vieta, tai ir visa gudeliškoji apylinkė man yra gerai pažįstama. Skaitydama “Amerika pirtyje” ieškojau, ar neatpažinsiu joje ką nors artimo iš tų apylinkių.

Ir kaip tik atpažinau: Šakališkiai. Gi va — Šakališkiai! Kaimyninis kaimas mano gimtųjų Pilotiškių! Šakališkiai taip pat netoli Gudelių, nors jie jau yra Igliaukos, Gudelių kaimyninės parapijos. Šakališkių kaimas yra pagarsėjęs savo ŠAKALIŠKIŲ PILIAKALNIU. Mes, važiuodami į gražiuosius Žolinės atlaidus Igliaukoje, turėdavome pro tą piliakalnį pravažiuoti. O mūsų senelė pasakodavo, kad baudžiavos laikais, kai dar pro patamsę žmonės eidavo pro tą piliakalnį atlikti Ivoniškio dvare baudžiavą, nuo piliakalnio lėkdavo į juos šakaliai — vaidendavosi . . . Nuo to ir kaimo vardas — Šakališkiai. Tasai piliakalnis — tarsi didesnysis brolis mūsų tėviškės šiauriniame gale lauko kukliai tūnančio, Putino “Altorių šešėly” aprašytojo Aušrakalnio. Nuo Aušrakalnio žiūrint į vakarus matomas ir šakališkinis — nelabai grakščios išvaizdos įdubusia nugara. Dėl šios ypatybės piliakalnių aprašymuose Šakališkių piliakalnis priskiriamos prie piliakalnių “balno išvaizdos”.

O štai “Amerika pirtyje” autorius rašo žydo Faibčiko rolėje:

“FAIBČIKAS: — . . . Jau šitas tavo Vincas šiandien pro tamsą išvažiavo į Ameriką; Šakališkių

Humsa nuvežė dabah hecht bus an hubežu.” (178 p.)

Šakališkiai yra prie vieškelio (dabar jau plento, — M. Sl.) tarp Marijampolės ir Prienų. Iš šio vieškelio ėjo kelias į Paprūšę — Virbalį, Kybartus — vartus į Vokietiją, o iš Vokietijos į Ameriką. Taigi visai patikėtina, kad Šakališkių kaime anuo metu buvo agentų, kurie imdavosi aplinkiniams kaimiečiams, siekiantiems emigracijos, tarpininkauti. Komedijoje minimas, žydo žargonu tariamas Humsa (gal Gumša?) turėjo būti vienas iš tų agentų, per kurį komedijos herojus siuvėjas Vincas, apgaulingu būdu išviliojęs iš Agotos pinigus, Agotą uždaręs pirtyje, paspruko į Ameriką. Agotai taip pat žadėjęs išrūpinti “šipkartę”, bet Agotos Amerikai buvusi tik pirtis . . .

Kitos indentifikuojančios apraiškos

Birutės Vilkutaitytės-Gedvilienės knyga “Tikrasis Keturakis ir jo raštai” labai svari ir naudinga medžiaga, kuria gali pasinaudoti kiekvienas besidomįs komedijos “Amerika pirtyje” autoryste. Juo labiau, kad knygoje pateiktas ir visas Juozo Vilkutaičio literatūrinis palikimas imtinai — net ir nebaigti kūriniai. Be “Amerika pirtyje” čia randame ir kitas — užbaigtas ar neužbaigtas — komedijas: “Šimtas margų”, “Bepig toki užvadą turėti”, “Šiltieji vandenys”. Visas šias komedijas galima palyginti su “Amerika pirtyje”, peržvelgti jų bendrumus ir daryti išvadą apie jų autoriaus tapatybę.

Pirmiausia: visų šių scenos veikalų bendras žanras — komedija; visos komedijos, kaip ir “Amerika pirtyje”, yra triveiksmės; visoms komedijoms fabula imta, sakytum, iš teismo salės, iš kaimietiškosios buities: linksmi pasijuokiama iš įvairių paprastų žmonių gudragalvysčių, polinkių apgaudinėti, savanaudiškumo. Juozui Vilkutaičiui, kaip teisininkui, turėjusiam artimų ryšių su kaimo žmonėmis, ieškant teisybės; visų komedijų veikėjų dialektas būdingas mūsų apylinkių žmonėms — gudeliškiams; yra ir daugiau iš šio Suvalkijos kampelio minimų vietovardžių, pvz., mineralinių vandenų kurortas Birštonas. “Amerika pirtyje” rašymo metu jis buvo vadinamas “Birštonai” (komedijoje “Bepig toki užvadą turėti”: — “Argi tiesa? Girdėjau rengiatės kur išvažiuoti?” — “Ugi matytumėt — net į Birštonus.” — 220 p.)

Nesileidžiant į gilesnius šios įdomios ir vertingos knygos “Tikrasis Keturakis ir jo raštai” nagrinėjimus, manau pakaks šių anksčiau pateiktų kelių pastabų, prisijungiant prie knygos autorės, kad galutinai mūsų literatūros istorijoje būtų pripažintas Juozas Vilkutaitis, o ne vyresnysis brolis Antanas (mokėsis Petrapily ir dirbęs kelių inžinieriumi Kaukaze, kur ir miręs). Ačiū Birutei už kruopštų, rūpestingą ir labai reikalingą darbą!



AUŠROS VARTŲ DIEVO MOTINA

Pranas Šrubauskis (1616–1680)

*Svaika, Aušros Žvaigžde šviesi,
Tu linksmybė svieta esi,
Marija Pana švinčiausia,
Motina Jėzaus mieliausia.*

*Tavisp visi dūsaujame,
Kurie ant svieta vargstame:
Gink mus nuog piktos pagundos
Ir nuog amžinos paskundos.*

*O nuog Dievo numylėta
Tu mus vesk, kur yra vieta.
Kur yra vieta švintųjų,
Linksmybių pilna tikrųjų.*

*O kaltųjų Gelbėtoja,
Dievo mūsų Gimdytoja,
Valundoj mūsų mirimo
Pribūk mums ant padėjimo.*

(rašyta apie 1677 m., išvertė Vilniaus jėzuitai)

KAS NAUJO MEDICINOJE

DR. ONA GUSTAINIENĖ

Nepaprasta paskutiniųjų dešimtmečių technikos pažanga eiliniam žmogui dažnai yra sunkiai suprantama. Pažanga — visose gyvenimo srityse: pradedant šeiminingės vertybe, kurioje dar tik kompiuterio trūksta (bet jau toks kompiuteris yra projektuojamas), ir pažanga įvairiose įmonėse, susiėkime, ginklų gaminime, na, ir medicinoje.

Tik gaila, kad technikos pažanga nežengia ranka rankon su dvasine pažanga. Atrodo, kad yra visai priešingai: technikos pažanga nustelbia, užgožia dvasią. Gal ne tiek nustelbia, kiek pats žmogus visas savo galias, visas pastangas ir laiką skiria šiems materialiniams reikalams, o sielai tobulinti nebelieka laiko. Daugelio manyta ir dar tebemanoma, kad technika išspręs žmonijos problemas. Tačiau šiandien jau aišku, kad technika nepadarė žmogaus geresniu nė laimingesniu. Priešingai: sukaupęs ir atidavęs visas savo jėgas technikai, žmogus nuskurdo dvasiškai. Ar gražūs mokyklų pastatai bei moderniškios mokymo priemonės padarė moksleivius geresniais? Kodėl taip plinta vandalizmas? Kodėl vis jaunesni ir jaunesni moksleiviai pradeda vartoti narkotikus ir alkoholį? Taigi, technika žmogaus neauklėja.

Pažanga nėra smerktina. Pažanga savyje nėra blogis. Blogybė yra dvasinių ir moralinių vertybių nustelbimas. Tai paties žmogaus problema, žmogus, kuris įtikėjo pažanga ir užmiršo Dievą, užmiršo šio gyvenimo praeinamumą ir amžinybės prasmę.

Gerai žinome daugelio sričių technikos laimėjimus, kiek tai eiliniam žmogui, ne specialistui, įmanoma suprasti. Mėginsiu, nors ir labai paviršutiniškai, peržvelgti pažangą medicinoje. Žinoma, man yra lengviausia painformuoti, kas yra naujesnio anestezijos srityje, nes tai mano kasdieninė duona.

Beveik kiekvienas pacientas yra užmigdomas vaistais, kurie yra įšvirkščiami į veną. Šie vaistai veikia labai neilgai. Anestezijai palaikyti visi pacientai gauna įvairių dujų mišinius bei kitokius pagelbinius vaistus. Tiek dujos, tiek vaistai yra cheminės medžiagos, kurias organizmas turi pašalinti. Tam tikras procentas visų vaistų yra pirmiau organizmo suskaldomas, o jau suskaldytas ir

tuo pačiu neveiksmingas medžiagas pašalina inkstai. Anestetinės dujos irgi yra dalinai suskaldomos, bet didesnis procentas lieka nesuskaldytų ir šios iškvėpiamos atgal į aplinką tuo būdu užteršdamos orą operacinėje. Nors šis taršos laipsnis nėra didelis, bet dirbantiems operacinėje ilgus metus yra kenksmingas. Anestetistai nukenčia daugiausia, nes jie būna prie pat paciento galvos, kur iškvėptų dujų koncentracija yra didžiausia. Yra ištirta, kad ši tarša gali sugadinti kepenis ir inkstus. Moterys anestetistės dažniau neišnešioja savo kūdikių, dažniau gimdo prieš laiką, daugiau pasitaiko nenormalių kūdikių. Ir tik prieš metus buvo imtasi priemonių šią operacinės oro taršą sutvarkyti. Dabar pacientas iškvėpia dujas ne į aplinką, bet į vamzdį. Iš šio vamzdžio siurbliu dujos traukiamos į sienose įtaisytus vamzdžius ir pagaliau į lauką.

Nuolatinė pažanga vyksta vaistų srityje. Atsrandami įvairūs nauji vaistai. Nors dažniausiai imami jau žinomi vaistai, kurie įvairiais procesais šiek tiek pakeičiami ir tuo būdu pasikeičia jų veikimas, bet tai jau per daug detalu. Paminėsiu tik vieną gana įdomų naują vaistą, vartojamą anestezijoje. Tai "ketaminas". Šį vaistą įleidus į kraują pacientas nebejaučia skausmo. Nors atvertomis akimis, bet guli ramiai. Tačiau ne visiems jį galima duoti: alkoholikai ir turį aukštą kraujo spaudimą į šiuos vaistus blogai reaguoja.

Žmonės, kurie ima vaistus nuo aukšto kraujo spaudimo, turėtų žinoti vaistų vardą ir imamą kiekį, nes tai labai svarbu žinoti anestetistui. Mat, kai kurie vaistai nuo aukšto kraujo spaudimo (kaip inderal ar serpasil) pacientą padaro daug jautresniu anestezijai. Tokiam pacientui reikia daug mažiau bet kokios anestezijos. Jeigu anestetistas nežinos, kad pacientas ima šiuos vaistus ir duos normalaus stiprumo anesteziją, gali įvykti problemų. Nelaimėms anestezijos metu išvengti reikia skrupulingai sekti paciento širdies veikimą, kraujo spaudimą ir kvėpavimą. Čia į pagalbą ateina elektroniniai prietaisai, įmontuoti į anestezijos aparatūrą. Kiekviena anestezijos mašina turi ir dirbtinio kvėpavimo mašiną, nes prie visų didesnių ope-



MĖNESIENA

racijų pacientas yra vaistais paralyžuojamas ir laikomas dirbtiniu kvėpavimu. Dirbtinio kvėpavimo metu yra rodoma vartojamų dujų mišinio ir deguonies procentai. Jei deguonies kiekis dėl kokių nors priežasčių sumažėja, aparatas pradeda cypėti ir atkreipia anestetisto dėmesį. Ir vėl, kitas švilpukas pradeda triukšmą kelti, jeigu aparatūroje koki nors sujungimai yra netvarkoj.

Jeigu daroma didesnė operacija, visuomet prijungiama pacientui ir kardiograma, kurios kreivė visą laiką rodoma ekrane. Šiuo būdu anestetistas gali pastebėti ir pačius menkiausius širdies veikimo pasikeitimus ir imtis priemonių širdies veikimui sureguliuoti.

Kitas instrumentas — tai labai jautri fotostatinė celė, kuri yra prijungiama pacientui prie rankos piršto. Šis instrumentas irgi ekrane, šalia kardiogramos, registruoja pulsą. Tuo pat matyti, ar pulsas normalus, ar lėtėja, ar greitėja ar darosi nereguliarus.

Sunkių, ilgų operacijų metu gali keistis paciento temperatūra. Dažniausiai temperatūra krinta, bet yra atvejų, kada temperatūra staiga labai pakyla. Paciento temperatūrai sekti yra termometras, kuris atrodo kaip maža saga. Ši prilipdoma prie kūno ir viela ją jungia su aparatu, kuris rodo temperatūros pakitimus. Kūdikių iki vieno metų temperatūra operacijos metu beveik visuomet krinta. Todėl

jie yra paguldomi ant elektrinės paklodės. Ši paklodė reikalui esant, gali būti perjungta į šaldymą.

Taigi šiandien paruošti pacientą anestezijai, ypač didesnei operacijai, daug ilgiau užtrunka negu pvz. prieš 5-6 metus. Iki visos vielos sujungi, visą aparatūrą patikrini, jau beveik pusvalandis ir praeina. O juk kuo komplikuočiau įtaisymai, tuo jie dažniau genda. Nors įmonės, iš kurių aparatūra yra perkama, reguliariai atsiunčia savo mechanikus viską patikrinti, bet sugedimų vistiek pasitaiško.

Na, jei viskas gerai veikia, pacientas gerai laikosi, tai viską susitvarkius, gali patogiai kėdėje įsitaisyti, stebėti ekranuose bėgančias kreives, o jei joks švilpukas nervų negadina, tai darosi net nuobodu. Sakoma, kad anestetistas 80% savo laiko nuobodžiauja, o 20% — prakaituoja. Šis laiko padalinimas dabar gal ir ne visai tikslus. Anestezijai išstobulėjus, yra operuojama daug pacientų, kurių sveikatos stovis yra blogas ar net kritiškas. Tada tenka įsitempti ir manau, kad kiekvieno anestetisto kraujo spaudimas gerokai pakyla. Ypatingai yra daug darbo ir įtampos, kai daromos sklerozės užsikimšusių didžiųjų vidurių bei galvos arterijų operacijos. Šių pacientų ir širdis jau visada yra sklerozės paliesta — taigi silpna. O kraujavimas prie šių operacijų dažniausiai būna gana smarkus. Neretai tenka per trumpą laiką supilti 5-6 ar net dau-

giau butelių kraujo. Tokiais atvejais tenka pritaisyti pompą ir vos spėji kraujo bei kitų intraveninių skysčių butelius keisti. Tuo pačiu laiku ir dar įvairius vaistus tenka vartoti bei visą aparatūrą sekti, kad viskas būtų laiku atlikta.

Tai tiek apie anesteziją. Neminėju padarytos pažangos didžiųjų širdies operacijų bei organų persodinimų. Šios operacijos ligoninėje, kurioje aš dirbu, nedaromos, tai nesu kompetentinga apie jas kalbėti.

Gal labiausiai sofistikuotos mašinos yra išrastos rentgeno srityje. Nuotraukos padarytos paprastu eiliniu rentgeno aparatu parodo labai gerai kaulus, gana gerai širdies kontūrus ir šiek tiek plaučius. Jokių auglių, vėžio neparodo. Prieš keletą metų buvo išrastas elektroninis aparatas, kuris yra sujungiamas su rentgeno mašina. Šio aparato pagalba per keletą sekundžių automatiškai padaroma visa serija nuotraukų tiriamos kūno dalies, o kompiuteris nubraižo paveikslą, kuris parodo skirtumą tarp normalaus audinio ir auglio. Ar tas auglys yra gėrybinis ar piktybinis, kompiuteris, žinoma, nepasako. Šis metodas geriausiai tinka kepenų, plaučių ir smegenų augliams diagnozuoti. Dar naujesnė, taip vadinama pozitroninė mašina, jau ne tik auglius suseka, bet parodo ir psichinius sutrikimus, kaip šizofreniją, depresiją. Šios mašinos dar Kanadoje nėra. Tik kelios yra Amerikoje. Kol kas jos yra gana brangios: viena kainuoja virš 3 milijonų dolerių.

Kaip žinoma, rengeno spinduliai, jeigu daug jų gaunama, yra kenksmingi. Ypatingai jie pavojingi negimusiems kūdikiams. O yra atvejų, kada reikia padaryti negimusio kūdikio nuotrauką. Anksčiau tai buvo daroma tik ypatingais atvejais. Dabar vietoje rentgeno yra vartojamos ultrasoninės bangos, kurios yra nekenksmingos. Šių bangų pagalba paveikslas matomas ekrane, panašiai kaip televizijoje.

Jau yra galimybė nustatyti negimusio kūdikio lytį. Taip pat galima nustatyti, ar kūdikis bus normalus, ar protiniai atsilikęs (mongoloidas). Aišku, šio tyrimo reikalauja tos moterys, kurios, jei bus rasta, kad kūdikis yra mongoloidas, pasisako už abortą. Kūdikio nenormalumas nustatomas ištyrus ląsteles, kurios randamos kūdikį supančiame vandenyje. Paskutiniame dešimtmetyje įvairios ląstelės yra labai intensyviai tyrinėjamos ir šioje srityje jau yra pasiekta nuostabių rezultatų: labai naudingų, gerų, bet kartais pavojingų ir tokių, kurie turėtų būti saistomi moralės.

Medicinos technika šuoliais žengia pirmyn, palengvindama profesinį darbą gydytojui, ir atneša ir geresnių rezultatų ir vilčių pacientui.



CECILIA MEIRELES, brazilų poetė, laikoma didžiausia portugaliskai rašiusi poete. Jos poetinis pasaulis yra ramus ir visad išsilieja į švelnią, paguodžiančią dainą. Jos lyrikoje susijungia gili dar-na, švelnus jautrumas ir rafinuota išraiška. Jai gyvenimas — nenutrūkstamas sravėjimas, o laikas viską graužias. Konfliktas tarp sravinčios tikrovės ir sielos, siekiančios ją sulaikyti, įtaigoja poetę išsakyti paguodžiančio išsižadėjimo lyrika. P. G.

CECILIA MEIRELES

LAUKAI

*Ateik pamatyti kaip diena auga tarp žemės ir dangaus,
kaip žalių laukų kvaptis pavirsta rasa augštam
mėnulyje.*

*Sugulę jaučiai atidžiai žiūri į priekį ir į tolį,
pasklidusioje harmonijoje pažindami būsimą sielą.*

*Ta pati senųjų žemių saulė akmenyse išpiešta šviesias
žvaigždes.*

*Nejuda nė debesys. Nė upės nesiskundžia.
Iš savo priešingų vietų gulėdami žiūrisi,
Ir kaip išskirti sutuoktiniai mylisi tylėdami.*

*Tam beribiam poilsy kas tau pasakys, kad gyveni
sąmyšyje,
ir kad tavo lūpos atsivėrė atodūsiu ar pirštais
nubraukei ašaras?*

*Numirė ištuštėjusios gatvės ir jų geidulingi gyventojai
pasiliko juos edančių aistrų palaidoti.*

*Prabėgęs vėjelis ateina tyras, laisvas, be atsiminimų.
Ant plonyčių ryžyno siūlų audžia glamonę ir muziką.*

Ant tavo rankos ilsėsis tylios peteliškės.
Tavo plaukuose vilnys saulės ir šešėlių virpą vainikai.

Taip toli, taip mirę, ilsisi žmogiški nusivylimai!
Ir išsigimusios širdys nevertos ramios augalų
draugystės.

Bet tavo kojos čia vaikščios tarp žydrių gėlių,
ir jų kvaptis tave sups kaip plati padangė.

Prietema, dengianti atmintį, veidą, medžius,
švelniai palenks tavo kūną prie jos kilimo.

Virš raistų purvo, pamatysi išsiskleidžiantį gervių
baltą skrydį.
O virš tavo sapno – belaikį žvaigždžių skrydį.

DAINA

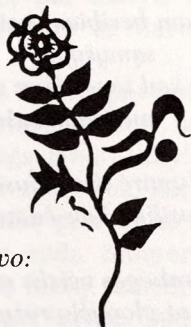
Gražuole, pridenk veidą,
nes aš esu jūreivis.
Ką veiks su rože
žmogus, tolydžio plaukiojąs?
– kai betkuri vėjas suplėšia lapelius,
kiekviena saulė ją išdžiovina,
kai jūrų dievas nepaiso to,
kuris meilėje jieško pramogos?
Didžiaisiais, pasimetusiais vandenimis
plaukia laivas be meilės!
Kiekvienas gyvena savaip:
vienas dykumomis, kitas gėlėmis.
Gražuole, pridenk savo veidą,
nes aš esu jūreivis.
Saugok savo rožinio šilko suknelę
nuo druskos, kuriai padedu susidaryti!

ATVAIZDAS

Aš neturėjau šiandieninio veido,
tokio ramaus, tokio liūdno, tokio lėso,
nei šitų tokių tuščių akių,
nei karčių lūpų.

Aš neturėjau šitų bejėgių rankų,
tokių neveiklių, šaltų ir negyvų;
aš neturėjau šitos širdies,
kuri vos tiksi.

Aš nepastebėjau šito pakitimo,
tokio paprasto, tokio tikro, tokio lengvo:
Kuriam veidrodyje dingo
mano veidas?



AIDAS

Vėlybą naktį vargšas gyvulys tyliai pasirodo ant
kalvos.

Žolė lankstosi nuo klaidžiojančių šv. Jono vabalėlių;
maži kvapčių sparneliai kyla iš nematomų daiktų:
į mėnulio nubaltintą žemę jis šešėliais stato ir ištraukia
kojas

Stato, ištraukia ir sustoja.

Turi būti vanduo tai, kas žėri kaip žvaigždė, ramioje
žemėje.

Ar tik nebus prarasti džiaugsmas, kuriuos mėnulis
laiko savo rankoje?

Deja! . . . Ne tai . . .

Ir vėlybą naktį, tylomis kalva leidžiasi vargšas
gyvulys vienas.

Viršuje palieka dangus. Toks didelis. Šviesus. Lygus.
Tolumoje, už tirštų smėlių, slepiasi jūra.

Uždari namai atšaldo medžių lapus.

Akmenys stovi kaip gausūs numirėliai: vienas šalia
kito, bet svetimi.

Ir jis sustoja ir pasuka galvą. Ir žmogaus akimis žiūri.
Tačiau nieko nėra.

Vėlybą naktį, priešais vandenyną, patylomis gyvulys
atgula.

Juodos vilnys vartosi. Švyturio spalvos keičiasi.

Nėra horizonto. Vanduo baigiasi skysta puta.

Ne tai! Ne tai!

Tai ne dingęs vanduo, ne vaikštąs mėnulis, pamestas
smėlis . . .

Ir gyvulys atsistoja, pakelia galvą, ir alsuoja . . .
alsuoja . . .

Ir aidas atsiliepia.

Jo ausys suvirpa. Jo širdis išsilieja naktyje.

Ai! Į tą pusę skubina žingsnį, bejėškodamas aidą.

DAINA

Niekas neatidaro savo durų,
kad pamatytų kas įvyko:
rankom susikibę išėjome,
tamsioji naktis ir aš.

Ji nežino mano kelio,
aš neklausiu koks josios:
daugiau nieko nebegaliu prarasti,
nes visa kas buvo jau žuvo.

Einu po ranka su naktim,
nešdamos visa kas mano:
skausmą, kurį žmonės man davė,
ir dainą, kurią Dievas man įkvėpė.

(išvertė p. Gaučys)

MORTELĖS KURPELĖ

MARIJA AUKŠTAITĖ

Montrealis saulės spindulių tvane. Koryja le-
das, tirpsta sniegas, kažkur dingo pūgos ir speigai.
Nuo pakibusių pastogėjų kristalinių ledo varvikių
laša sidabriniai lašai. Jie kliūnksi paliečiami vėjo,
čiuža lediniai žiemos rūbai pavasario tinkluose.

Ir bėga žiema su čiulenančiais vandeniais, ir
žilais lopais marksta visa žemė. O vėjas beldžia
į duris lyg paskutinės agonijos konvulsija, išsitie-
sia verkiančiomis stygomis ir pasileidžia žemės
kalnuotais pečiais.

Margos žmonių minios skuba gatvėmis, rūpi-
nasi drabužiu ir duona. Prie langų išdekoruotų
naujos mados niekeliais — prastoviniuoja valandų
valandas grakščiakalbės, išmatuoja akimis vualius,
aksomus, šilkus ir kailius. O prie “Merlingo”, kur
dalina maistą, vis styro minios bedarbių ir laukia
šilto viralo kaušelio.

Laukia ir Jonas. Kai iš visų Montrealio dalių
pradėjo graboriai rikiuoti grabą paskui grabą —
ir Jonui išvežė jo žmoną Mortelę. Jis grįžęs iš ka-
pinių ilgai žilus ūsus kraipė, ilgai žvalgėsi tuščioj
lūšnoj, ilgai vartė Mortelės likusius drabužius, bet
kai jau jos nūr — jis viską palikęs išėjo į gatvę.
Eidamas galvojo, kad tie drabužiai — tai Mortelės
paliktos relikvijos, reik juos labai gerbti. Jis šias
relikvijas parduoti ar elgetoms išdalinti — nepa-
jėgė. Ypatingai vieną dieną jis ilgai žiūrėjo į jos
nudėvėtą kurpelę, galutinai ją pasiėmė, prisispau-
dė prie širdies ir vėl išėjo į gatvę.

Valkiojosi gatvėmis, parkais, čiulpė tabaką ir
baigė centus. Dažnai parkritęs ir alkanas, nusty-
rindavo į kapų kalną, prisišliedavo prie medžio ir
ilgai žiūrėdavo į naują kapą, į vieną smilčių kups-
telį.

O kai nuguldavo naktis, jis partripinėdavo į
miestą verdantį žmonių katilų, jis pasijusdavo lyg
uodas su lūžtančiais sparnais chaosingoj minioj ir
elektrinių šviesų svaiguly. Jam tada norėdavosi
verkti kaip kūdikiui, arba betiksliai plepėti bet ką,
garsiai ir griaudingai, o labiausiai visu balsu šaukti
mylimą Mortelę.

— Bet jos, jau nebėr . . . — galvodavo, spaus-
davo kurpelę vis arčiau širdies, nosimi šniūrkšėjo,
iš akių lašėjo drumzlinas vanduo.

— Džian, Džindžian! . . . Džin, Džindžian! . . . —
šūkaudavo vaikai aplink jį, patraukdavo tai už švar-
ko skarmalų, tai sutelkdavo kumštelėmis į pašones,
pamėtydavo jį netuščiomis saujomis.

Jonui suplakdavo širdis, negerumas sugniauž-
davo krūtinę, ir lūpos paslėpę skausmą ištiesdavo
kreivą šypsnį pro nudrykusį nepakirptą ūsą.

— Mažuliuk, mažuliuk! . . . — jis šaukdavo įkyrų
prancūzioką ir tiesdavo jam ranką su duonos pluta.
Kai prancūziokas plutos neėmė, tada jis prisišliėjo
prie tvoros, kur jį apspito vėl vaikų pulkelis.

— Seni, parodyk dantis! Parodyk! — kamuo-
davo senelį neklaužados. Tada jis sukeikdavo, kam
jam išlūžo iš šaknų paskutinis krūminis kaplys, ku-
rio negali parodyti jo užpuolėjams. Bet vistiek iš-
sižiodavo tuščia burna ir užvoždavo akių aptraiš-
kanojusius vokus, kad nieko nematytų.

Po tų ceremonijų vaikai iškrikdavo visais Mont-
realio užgatviais, tik Jonui įsisiurbęs skausmas
nekeldavo kojų. O ir sąžinė jautriai išmėtinėdavo,
kam jis su Mortele nesukūrė pilnos šeimos, kaip
ir kitos šeimos . . . Nors Mortelė dažnai jam pri-
mindavo senatvės žiaurumą, vienišo bastūno gy-
venimą, bet jis būdamas jaunas — to nepaisė. Da-

P. DOMŠAITIS

MOTINA



bar, visas nuo senatvės virpėdamas, jautė jos žodžių svarbumą, kaskart darėsi Mortelės kurpelė vis brangesnė, nes tai šeimos paskutinė liekana, o neklaūžadų vaikų draugystės — jau jis pats jieškojo.

— Ana, to pupulio tokie pūsti žandeliai, kad juos bent paliest galėčiau, — griaudinosi Jonas, gėstančiomis akimis gaudė kaip drugelį parku bėginėjantį kūdikį, net jam seilės nuo lūpų varvėjo.

Vienišas, niekieno nesuprastas, gumšėjo po senu klevu, nepajėgdamas iš graužulio išblaivėti, žiūrėjo į kūdros vandenį dvasioje savęs jieškodamas.

— O kiek tai būta kvailysčių! Kiek susidrumstimų! Bet viskas praėjo, kaip šie saulės spinduliai vandenyse . . . O mano Mortelė — nepamirštama. Ji buvo grakšti, graži, tyra kaip šventojo aureolė, bet aš jos neklausiau, vaikų nenorėjau. Gal ji būt antrą tokią užauginus kaip ir ji pati? . . Gal man bent baltinius praplautų. Šiltą lėkštelę su maistu pasuktų? . .

Prasirikiavo jo mintimis vienuolynai . . . Kiek čia angeliškų būtybių gerų . . . Gal jų viena galėtų būti panaši į Mortelę baltam gaubtuvėly? . . Patarnautų alkaniems bedarbiams ten “Merlinge” maisto dalyboj? . . Gal bent pažvelgtų į jo sudraskytą sielą krikščionės akimis? . . Gal maldomis pasibelstų į tabernakulo dureles už jį, ir gal Visagalis nuimtų tokią sunkią naštą nuo jo linkstančių pečių? . . Jis mato kūdros vilny kaip išilgai liejasi kažkokia plieninė masė . . . Joje kruta žmonės ptingi, jauni, sveiki, vis šeimų auginti! “O kur mano vaisiai? . .” — jis mąsto, sučiumpa kurpelę prie širdies ir drebėdamas mauna iš parko . . . Išmėlę lūpos kužda:

— Ak, kokia brangi šeima! — Į jo galvą, rodos, laša visos išverktos Mortelės ašaros, kai jis ją stumdė pas visokius užkampių šundaktarius sugadinti vaisių, ir jis neištvėręs sąžinės graužimo — visu balsu sušunka:

— Palaukit! Palaukit! . . Aš jums — parodysiu! — Ir, išsitraukęs kurpelę iš po švarko, iškėlęs grasiną, protas sumišimu apsvaigęs . . . Smulkiomis žingsniais trepena stebindamas praeivius, vograuja neaiškius posakius, viena ranka ramsčiuojasi lazda, o antroje laiko tarytum brangaus meteoro atskalą, sustojęs varto ir ilgai žiūrinėja kuždėdamas:

— Tai brangus gabalas. Kažin ar rasis Montrealy toks auksakalys, kurs savo turtais galėtų jį nupirkti? . . — Ir taip durys nuo durų pasileidžia Jonas Šv. Lauryno gatve, siūlydamas visiems nudėvėtą Mortelės kurpelę. Ir kai vienas žiedų dirbėjas ironingai jam pasiūlė “milijoną”, Jonas priglaudė kurpelę prie širdies, lūpas uždarė ir nutilo. Jam “milijono” dar buvo permaža.



JADVYGA PAUKŠTIENĖ — SŪNAUS A.A. KĘSTUČIO

PORTRETAS, 1956 m.

KAIP Į TEN SUGRĮŽTI

Ada Karvelytė

*Neateis sesulė,
Neateis močiutė,
Ilgu bus ir liūdna
Čia kapely būti . . .*

*Siela klajūnele,
Nerami širdėle,
Tu nepailsėsi,
Svetimaj žemelej . . .*

*Kaip į ten pareiti,
Kaip į ten sugrįžti,
Kad akis užbertų,
Gintarinės smiltys . . .*

☆ ☆ ☆

APIE VAIŠES

BR. ŠIMKIENĖ

Ruošiant vaišes, vienas iš sunkiai sprendžiamų klausimų yra pasirinkimas tinkamo meniu. Ką paruošti, kuo svečius vaišinti, yra daugeliui šeiminių didelis galvosūkis, sudaręs kartais nemažai rūpesčių ir įtampos. Ir ne nuostabu, nes šiame palaimintame krašte tiek daug galimybių, toks gausus įvairių maisto produktų pasirinkimas, siūlomų patiekalų įvairumas, tai ir apsispręsti kartais sunkoka, o jeigu dar šeiminkė pajėgi, ambicinga ir gera kulinarė, tai ir nenorint ant stalo atsiranda tų patiekalų daugiau, negu reikėtų. Bendrai, sekant paprastą gyvenimo praktiką, geriau padaryti daugiau, negu per mažai, kad ne tik svečiai, bet ir pati šeiminkė jaustųsi patogiai, saugiai ir kartu su svečiais galėtų maloniai praleisti laiką. Nesgi pobūvis ruošiamas ne tik svečiams, bet ir sau — kokiai progai, svarbiam įvykiui atžymėti, pasimatyti su giminėmis ir bičiuliais. Betgi jau dabar maisto produktams žymiai pabrangus, maisto gausumu ir eikvojimu mažiau betenka sielotis, nes, kaip tenka visus pastebėti, jo patiekama mažiau arba kiek reikėtų. Pradedame daugiau taupyti savo namuose ir ypač viešuose pobūviuose — gegužinėse, baliuose, kavutėse, nes pobūvių rengėjų tikslas yra ne tik sudaryti dalyviams pramogą, bet ir rinkti vis to pinigų kokiam kilniam tikslui, arba bent nepasidaryti nuostolio.

Kaip žinome, vaišių proga iškilmingumo pobūdis, svečių sąstatas, skiriamos išlaidos ir kt. apsprendžia meniu kokybę ir kiekybę. Kulinarijos knygos ir žurnaluose yra paruoštų meniu pavyzdžių įvairioms progoms. Bet sunku rasti tokių meniu — valgiaraštį, kieno nors sudarytą, kuris tikėtų mūsų skoniui, sąlygoms ir numatytam pobūviui. Šiaip pavyzdžiai yra naudingi palyginimui, kokie ir kiek patiekalų ruošiami panašiomis progomis. Paprastai, sudarant meniu, visų pirma pasirenkamas pagrindinis patiekalas, kuris nors mėsiskasis, ar žuvis ir prie to priderinama visi kiti priedai, kad sudarytų pilnas, balansuotas maistas taip kaip kasdieninį maistą ruošiant. Tačiau ruošiant svečiams, prisieina ir daugiau skanėstų pridėti, tinkamiau ir įdomiau paruošti, kad neatrodytų kasdieniškai, kad

matytųsi, jog svečiai laukiami, kad būtų kuo netik pasiskonėti, bet ir pasigrozėti. Tai atsiekti padeda rūpestingai paruoštas ir papuoštas stalas, nesignalint gerųjų indų, įrankių ir neužmirštant spalvingų gėlių. Taigi, kad ir nedidelių vaišių paruošimas pareikalauja iš šeiminkės daugiau pastangų, gero planavimo, kad ištesėjus kaip numatyta.

Tie patys vis kartojami valgiai nusibosta, todėl ieškome naujų, dar nemėgintų maisto kombinacijų. Naujus patiekalus sukuria nebūtinai tik kokie garsūs restoranų šefai ar kulinarijos mokyklos, bet ir pačios šeiminkės, savaip maisto produktus suderinant. Kaikurios maisto produktų kompanijos, kaip Pillsbury, garsindamos savo produktus, ruošia naujų valgių konkursus, kuriuose dalyvauja dažniausiai šeiminkės su savo išrastais valgiais ir laimi nemažas premijas. Be abejo, ir mūsų šeiminkė yra sugalvojusi įdomių patiekalų, apie kuriuos būtų įdomu ir kitoms sužinoti. Šiaip mes garsėjame su savo senais, sakysime, lietuviškais patiekalais — dašromis, kopūstais, kugeliais, napolonais . . . Anais laikais teko lankyti specialius kulinarijos kursus Paryžiuje. Vieną dieną profesorius praneša dienos darbą — koldūnai (mus, lietuves, nustebindamas) ir pasako, kad tai lietuviškas valgis. Vienoje prancūzų virimo knygoje (pavad. neatsimenu) apie koldūnus parašyta, kad tai lietuvių senovės dievų valgis ir kad mūsų pasakų Jūratė priviliojusi į savo gintarinius rūmus Kastytį, vaišindama koldūnais . . . Gal dėl to tokia pasaka kieno nors sugalvota, kad koldūnams pagaminti reikia daugiau laiko ir kantrybės. Mat, tikri koldūnai turi būti maži, vieno kšnio, valgant nepjaustomi, kad neišbėgtų sultys. Taigi tokį valgį galėjo ruošti tik kokios vaidilutės ar deivės turėdamos laiko.

Tėvynėje mes buvome išmokusios, nusižiūrėję į kaimynus, iškilmingoms svarbioms vaišėms ruošti daug užkandžių. Paskui, nuėmus visus užkandžius, kartais buvo patiekiamas sultinis, po to pagrindinis šiltas patiekalas su daržovėmis, padažu, salotomis ir užbaigai — desertas ir kava su kepiniais. Tokio stiliaus vaišės sudaro daug nepatogu-



UŽKANDŽIAI

mų ne tik šeimininkei, bet ir sėdintiems prie stalo svečiams. Šiame krašte ir kitur be užkandžių gerosė vaišėse taip pat neapsieinama, bet neapkraunamas stalas, o patiekiami iš eilės vienas ar daugiau, šiltas ar šaltas užkandis prieš pagrindinį valgį. Pasutiniais laikais, kaip rodo meniu pavyzdžiai, nebūtinai laikomasi senos tradicinės patiekalų eilės ir skaičiaus. Siūloma ar patariama ruošti mažiau valgių, daugiau žiūrime į patiekalų kokybę, jų naudingumą, sveikumą, o ne skaičių. Gal dar ir dėl to, kad dauguma šeiminių, įskaitant ir mus, vaišes ruošia vienos pačios, be pagalbos iš šalies, arba padedant šeimos nariams. Žodžiu, meniu pritaikomas prie dabartinių laikų sąlygų, nuotaikos, pažangos maitinimosi srityje, pasistengiant apsieiti su mažiau, bet sveikesniais ir gražiai praktiškai paruoštais valgiais.

Tvirtinama, kad lietuviai — vaišinga tauta. Nuo senovės esame įpratę gausiai vaišinti ir prašyti svečius, kad valgytų ir gertų. Mūsų ūkininkai — aukštaitiai dar toli iš savo kiemo išvažiuojančius svečius palydėdavo su alaus ąsočiu. Yra žinomas mūsų toks pasakymas — svečiuose visko, visko buvo, tik prašymo nebuvo . . . Valgių gausumu ir raginimu vaišintis yra nustebintas ir kažkoks Aleksandras "Laiškai Lietuviams" žurnale. Be reikalo, sakoma, tiek daug maisto prigaminama — vienus nuima, kitus padeda. Jis užjaučia ir šeiminkes, kurios tikrai privargsta betriušdamos kelias dienas virtuvėse ir dalinai dėl to, "kad neapkalbėtų..."

Vaišių ruošėjoms gal įdomu žinoti, kokiais valgiais svečiai vaišinami Baltuose Rūmuose. Pavyzdžiui, prezidento Reagano gimtadienio vaišių proga, laikraščio žiniomis, buvo paruoštas toks meniu:

1 — vėžiai (lobsters), 2 — veršiena farširuota (ruleda) su pavasarinėmis daržovėmis, 3 — šerbet kremas su gimtadienio pyragu, 4 — trijų rūšių Kalifornijos vynos. Tai tradicinio stiliaus priešpiečiai ar pietūs, kurie, žinoma, buvo paruošti ir patiekti su derama elegancija, ko, rodos, dabartiniai šeiminkai yra užsimoję laikytis. Kaip matome, patiekalų nedaug ir, išskyrus vėžius, kitų patiekalų pavadinimai neskamba prabangiškai. Prieš valgį, žinoma, dar buvo gurkšnojimas (kokteilių) su kokiais užkandėliais, kaip ir mes pasiūlome ką nors išgerti ir pakramtyti riešutų, lietuviško sūrio ar kokių suteptų sausainiukų.

Šiltomis dienomis, kada nereikia ir nesinori stipraus maisto ir kada šeiminkės negali ilgai darbuotis virtuvėse, gal kam patiks priešpiečiams kitoks meniu:

Šalta agurkų sriuba su pakepintomis bandelėmis,
Vištienos mišrainė su vynuogėmis,
Pomidorai kimšti špinatais
Morkų ir sūrio apkepas,
Kriaušių ir braškių sorbet,
Tortas su vyšniomis,
Šaltas baltas vynas, arbata.

ŠALTA AGURKŲ SRIUBA. 3 vidutiniai agurkai, 1 poras, 1 lauro lapas, 1 šaukštas miltų, 3 pd. vištienos sultinio iš dėžutės ar išsivirto, 1 pd. riebaus pieno. Prieskoniai — krapai, citr. sunka, druska, rūgšti grietinė. Du agurkus nuluptus ir be sėklų, porą supjausyti, pridėti lauro lapą ir pakepti su aliejumi ar sviestu. Išimti lauro lapą, sudėti miltus, truputį pakaitinti, supilti sultinį ir pavirti apie pusę valandos. Viską pertrinti per sietelį ir atšal-

dyti. Prieš valgant, praskiesti pienu ar sultiniu. Pagal skonį pridėti citr. sunkos, šviežių krapų ir rupiai tarkuoto agurko be sėklų ir žievės. Išpilsčius į lėkštes, jei patinka, uždėti po šaukštą rūgščios grietinės iš krapų. Bandelės — 6 mažos, rūgščios (french rolls). Apie pusę svaro susmulkinto Jack sūrio, apie 4 unc. pomidorų padažo, 1 šaukštas aliejaus, svogūno laiškų, truputį česnako, žalio pipiro, Parmesan sūrio. Bandedes perpjauti išilgai pusiau, išimti dalį minkštimo ir prikimšti sūriu su priedais, užbarstyti Parmesan sūriu ir pakepti karštoje krosnyje iki sūris ištirps. Papuošti žaliais svogūnėliais.

VIŠTIENOS MISRAINĖ SU VYNUOGĖMIS. 1 vidutinis viščiukas, keptas ar virtas, 2 pd. salierų, ½ pd. svogūnų laiškų, apie 1 sv. baltų, be sėklų vynuogių, citr. sunkos, majonezo ir rūgščios grietinės. Mėsą supjaustyti mažais gabaliukais, vynuoges perpjauti pusiau, salierus truputį pavirti (jei patinka). Viską sudėjus, įmaišyti majonezą, grietinę, citr. sunką ir druskos pagal reikalą. Sudėti į dubenį, išklotą salotų lapais.

POMIDORAI KIMŠTI ŠPINATAIS. 8 dideli nepernokę pomidorai, 2 pk. špinatų ar šviežių, ½ pd. Parmesan sūrio, ½ pd. džiūvėsių. Nupjauti dalį pomidorų ir išimti sėklas ir jų lizdus. Prikimšti nepilnai su pavirtais ir be vandens špinatais. Ant viršaus užtepti šiuo mišiniu: apie 1 gab. minkšto sviesto, 2 šaukštai kapotų svogūnėlių — shallots, 2 šaukštai petrelių, česnako, pipiro, druskos. Užbarstyti Parmesan ir džiūvėsiais. Kepti apie 20 min. prie 350°.

MORKŲ IR SŪRIO APKEPAS (QUICHE). 2 pd. morkų košės, 6 kiaušiniai, 1 1/4 puodo riebų pieno, 1 1/4 pd. tarkuoto Cheddar sūrio, prieskonių — kapotų svogūnų laiškų, po truputį imbiero,

česnako, pipiro, druskos. Morkas pavirti ir sutrinti į košę, arba pirma nevirtas sutarkuoti, pavirti ir išspausti skystį. Išplakti kiaušinius, supilti pieną ir sudėti visus kitus priedus. (Jei patinka, įmaišyti porą šaukštų virtų ryžių). Supilti į gerai ištepą negilų indą ir kepti prie 350°, įdėjus į kitą didesnę indą su vandeniu iki iškeps. Patikrinti peiliu. (Beje, morkos šiuo metu yra populiari daržovė). Pabandykite su rūgš. grietine.

KRIAUSŲ IR BRAŠKIŲ SALDUSIS (SORBET). 3 prinokusios kriaušės, 1/3 pd. citr. sunkos, 2 pd. sutrintų braškių, 2 kš. baltymai, 1/3 pd. cukraus braškių papuošimui. Kriaušės be žievės ir sėklų sutrinti kartu su citr. sunka, kad būtų apie 2 pd. košės. Sumaišyti su braškėmis ir cukrum. Jei reikia — pertrinti per sietelį. Supilti į negilų indą ir užšaldyti. Išplakti baltymus ir į juos įmaišyti kriaušių ir braškių mišinį. Supilti vėl į indą ir vėl užšaldyti. Prieš valgant, sudėlioti į kompoto stiklus ir papuošti braškėmis, plakta grietine — jei patinka.

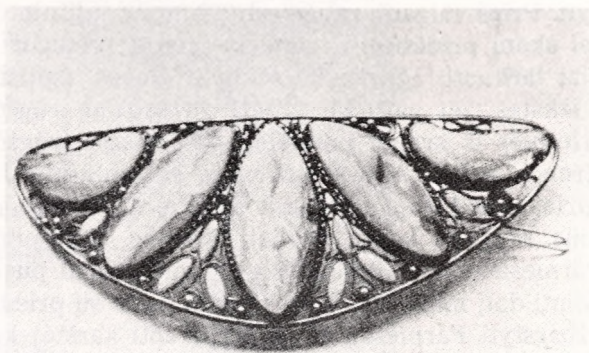
TORTAS SU VYŠNIOMIS. 3 baltymai, 1 pd. cukraus, 1 š-lis vanilijos, 3/4 p. kapotų valokinių riešutų, 1/2 pd. sutrintų soltine crackers (apie 14, 1š-lis kep. miltelių, 1 dėžutė vyšnių arba geriau atitinkamai šviežių, 1 pd. plakamos grietinės. Baltymus su cukrum išplakti, dedant po šaukštą cukraus, iki meringue stovio. Įmaišyti vaniliją. Džiūvėsius, riešutus ir kep. miltelius sumaišyti ir visa tai įmaišyti į baltymus. Kepti prie 350°. Tešlą išdėti į didesnę pajaus formą, daugiau aplinkui. Kepti iki lengvai pagels. Atvėsus į vidurį pridėti uogų, kurias sutirštinti, paverdant su cukrum ir kukurūzų krakmolu. Apie uogas apdėti plaktą grietinę, neuždengiant viso kepinio aplinkui.

R. KRIUKELYTE



DEKORATYVINĖS
TAURĖS

AVA SAUDARGIENĖ



(Tęsinys iš praėjusio nr.)

III

Brangiausias gintaras randamas „mėlynoje žemėje“, prie Aismarių, Kuršių Neringoje ir prie Klaipėdos; mažesniais kiekiais Latvijoje, Estijoje ir Lenkijoje. Sembos pusiasalis, savo laiku vadinamas Sūduva ir Kuršių Neringa daugiausia duoda gintaro.

Nedideliais kiekiais, mažesnės vertės gintaras randamas Burmoje, Rumunijoje, Ispanijoje, Sicilijoje, Londono molyje, Kalifornijoje ir Kolorade, prie Beringos jūros, Greenlande ir Afrikoje, Madagaskare, Urugvajuje, vakarų Kanadoje prie Cedaro ežero ir netoli Vankuverio. Brazilijoje rastas žalias gintaras. Panašus, tik daug jaunesnis, yra kauri pušų (*Agathis Australis*) sakai N. Zelandijoje. Komerciskai šitie radiniai nereikšmingi. Kolumbijoje, Guatavita ežere, sužvejoti penki pailgi, i bermitą panašūs gabalai, manoma 15 a. karaliaus Montezumo sumesti į ežerą ispanams ateinant, kad ši brangenybė nepatektų į priešo rankas. Kolumbijoje gintaro nėra ir niekas nežino, koku būdu minėti gabalai ten pateko pas indėnus, kaip niekas nežino, kaip Indijos gilumoje senas miestas gavęs vardą Amber.

Tikras gintaras, įkaitintas iki 160–200°C, hydrališkai, 40 atmosferų suslėgiamas plokštėmis, arba, praleidžiant masę per metalinės plokštės skyles, lazdelėmis. Taip gaunamas vadinamas ambroidas. Sulydymo procesas brangus, dėl trapumo nuvalymas ir grėžimas rizikingas. Įsielektrinę ambroidai subyra. Gerai išsižiūrėjus, ambroide matosi voratinklinės siulės tarp atskirų gabaliukų.

Papuošalų ir ambroidų gamybai netinkamas gintaras naudojamas aukštos kokybės lako gamybai. Kaitinant iki 375°C, išgarinama gintaro rūkštis, gipasilikusi masė sumaišoma su karšta sėmenų alyva (mišinio santykis: 4 dalys gintaro ir 3 dalys alyvos). Gautas

lakas gerai maišosi su dažais, hermetiškai uždarytas gali ilgai stovėti; sutirštėjęs praskiedžiamas terpentinu ar alyva. Stipraus blizgesio, patvarus lakas naudojamas brangių baldų ir muzikos instrumentų gamyboje.

Gintarui giminingi mažesnės ar didesnės gintarinės rūkšties organiniai sakai yra vadinami pagal radimo vietovę. Simetitas randamas Sicilijoje, Simeto upės pakrantėse, prie Etnos ugnikalnio ir šiaurės Italijoje prie Po upės. Tai gražus mineralas, raudonas kaip rubinas, mėlynas kaip lapus lazulis, ar žalias florescentiniais atspalviais, priskiriamas Etnos lavos sierai. Simetitas minkštas, su nedideliu kiekiu gintarinės rūkšties.

Rumunijoje rastas rumanitas chemiškai artimiausias Baltijos gintarui, tik jaunesnis, minkštas, nemagnetinis, žaliai melsvas. Dėl spalvų gilumo kar-tais vadinamas juodu opalu. Rumanitas randamas prie Bureu upės, ma-

žais kiekiais prie Dunojaus ir jo įtakų, Balkanuose ir Lenkijoje. Žemė, kurioje randamas rumanitas, panaši į mėlyną žemę Neringoje.

Burmos florescentinis burmitas yra auksinis, rudais, mėlynais ar žaliais atspalviais. Kiniečiai jau Han dinastijoje pažino burmitą, iš kurio žuvies formos laimingo gyvenimo amuletai ir papuošalai buvo didžiai vertinami turtingų mandarinų. Burmitas ištraukiamas bambuko krepšiais iš gilių šulinių Hukong upės baseine, Maing Kwan kalnuose.

Gedanitas — artimiausias sukcinitui, pavadintas Gedanijos, senų Dan-cigo vardu. Gedanitas gan minkštas, tartum baltais milteliais apibarstytas, trapus, lengvai skyla ir dužta; mažai tinka papuošalams. Moksliskai labai vertingas dėl jame randamų spyglių, žievės ir vabzdžių liekanų. Gedanitui artimi stantinitas ir bekeritas, pavadin-ti gintaro pramonę išvysčiusių prū-



GINTARINĖ
SKULPTŪRA —

EGLĖ ŽALČIŲ
KARALIENĖ

F. DAUKANTAS

sų pramonininkų Stantien ir Becker vardais. Nuo sukcinito abu skiriasi mažu kiekiu gintaro rūkšties ir tamsia spalva; randami melynėje žemėje prie Palminkiemio. Ten randamas ir galestitas, prūsiškas glese.

Anglijoje, netoli Londono, rastas kupolitas geltonas, su mažu kiekiu gintaro rūkšties, lengvai degantis. Į kupolitą panašus valchoritas randamas prie Pragos, Čekoslovakijoje. Italijoje prie Bolognės randamas blankiai geltonas hačėtitas.

Sukietėję sakai, panašūs į gintarą, bet be sukcinito savybių, vadinami pseudo gintarais — allingitas Šveicarijoje, kranzitas Saksonijoje, amberitas N. Zelandijoje, pigotitas Lebanone ir Mekoje. Jie netinka papuošalams, kaip ir Tasmanijoje rudoje anglyje randamas lignitas.

Pseudo gintarų vertingiausias — ambergris, gyvulinė medžiaga, spermio banginio kepenų ar žarnų sekrecija su dalelytėmis oktopuso (*Sepia octopadis*). Ambergris užtinkamas plaukiojantis Indijos vandenyne, prie Azijos ir prie Brazilijos krantų, ir pagautų banginių, sergančių patinų, viduriuose. Išimtas iš vidurių ambergris sukietėja, nustoja juosvumo, parūdija, praranda nemalonų kvapą. Tirpdinimo (45°C) ir garavimo (82°C) būdu iš ambergris gaunami balti kristalai ambreinai, brangi medžiaga, vartojama farmacijoje širdies ligų vaistams ir impotencijai gydyti. Maro metu ambergris, sumaišytas su siera, buvo deginamas prie ligonių profilaktikai ir gydymui. Musulmonų kraštuose ir dabar ambergris yra brangiausi smilkalai. Guianoje randama panaši, stipriai kvėpianti medžiaga — cuma.

Puošmenų gamyboje ambergris retai naudojamas. Vienintelis žinomas ambergris antkaklis Pierpont Morgan kolekcijoje — afroditinis amuletas, nusagstytas rubiniais ir emaliu, pagamintas Medičių princėsei. Plačiausiai ambergris naudojamas parfumerijoje, kaip kvėpalų bazė, dėl jo savybės keletą mėnesių sustiprinti parfumerijai naudojamų kvapių alyvų ir esencijų natūralų aromatą.

Iš formaldehido ir kreozoto gaminamas gintaro pakaitalas bakelitas. Jį lengva atskirti nuo tikro gintaro iš karbolinio kvapo. Imitaciniai gintaro karoliai daromi iš celuloido, kasejino, perspekso ir polystereno. Šie plasti-

kos produktai lengvai atskiriami nuo gintaro šildymu, deginimu ar tirpinimu.

Papuošalų gamyboje plačiai naudojamas džetas, anglies medžio fosilis, kuris kartais vadinamas juodoju gintaru, savo sudėtimi visai skiriasi nuo sukcinito.

GINTARO KELIAIS

Baltijos gintaro prekyba žinoma nuo 16-17 a. pr. Kr. Paslaptingi barbarų kraštai, turtingi kailiais, medumi ir gintaru, viliojo vikingsus, gotus ir keltus, kurie plėšikavo, vėliau mainė bronzos ir geležies kirvukus, durklus, peilius ir papuošalus į gintarą.

Nepalankias, labai ribotas žinias apie baltų gentis skleidė jūrininkai ir keliautojai. Tikslėsnį atpasakojimą buvo finikiečių, kurie pirmieji užvedė sistematišką prekybą su baltais. Pradžioje šie didieji prekybininkai imdavę gintarą iš ligūrų, kurių vardu „ligūrus“ ir vadino. Apie 500 m. pr. Kr. jau patys siuntė ekspedicijas į gintaro kraštą. Nuo kitų ilgai slėpė, iš kur gauna tą brangią prekę.

Gintaras, prilygęs brangiausiems to meto metalams, variui, geležiai ir aukso, ne tik prekybai, bet ir pietų kultūrai atidarė kelius į šiaurę. Baltijos pajūrys buvo prekybinio susisiekinimo bazė.

Baltų vaidmuo Europos prekybos ir kultūros plitimui svarbus pirmasis krikščionybės amžiais, baltų žydėjimo laikotarpyje iki 5 a., kurį M. Gimbutienė vadina „Baltų auksinis amžius“ (*The Balts*). Svarbiausia prekė buvo gintaras. Pirkliai iš pietų atvykdavo į gintaro supirkimo vietas Semboje, prie Nemuno žiočių, Klaipėdoje ir Tilžėje; pasiekdavo net Galindus ir Sūdovus, ką rodo atrasti gintaro lobiai, bronzos ir geležies dirbiniai ir papuošalai.

Pirmieji pirkliai ilgai negalėjo išlaikyti gintaro rinkos paslapties. Gan anksti ši žaliava buvo žinoma arabams. Mehometų prekybininkų metraštyje 622 m. išvardintų prekių sąrašė, kvėpalų ir smilkalų grupėje įrašytas gintaras. Asirijoje išlikęs senas sulūžęs obeliskas, ant kurio jeroglifais užrašyta: „Besikeičiančių vėjų jūroje (Persų) jie perlų ieškojo, jūroje (Baltijos), kur šiaurės žvaigždė kylo, žvejojo gintarą.“

(Bus daugiau)

• K N Y G O S

TIKRASIS KETURAKIS IR JO RAŠTAI

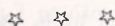
PR. NAUJOKAITIS

Dailininkė Birutė Vilkučiai-Gedvilienė savo tėvo Juozo Vilkučiai autorystei įrodyti paruošė stambią knygą **TIKRASIS KETURAKIS IR JO RAŠTAI**. Knygoje išspausdinta žinomoji komedija „Amerika pirtyje“, pirmą kartą spausdinama kita komedija „Simtas margų“, taip pat keletas smulkesnių beletristikos kūrinių, draminių fragmentų, net laiškų juodraščių faksimilių. Pačios knygos autorės parašyta gana išsami Juozo Vilkučiai biografija. Knygoje gana ilgas yra B. Vilkučiai-Gedvilienės parašytas straipsnis, ginąs savo tėvo autorystę. Problema yra ta, kad buvo du broliai Vilkučiai: savamokslis Juozas Vilkučaitis, pats prasilavinęs, iškilęs į teisėjus ir notarų ir žinomas savo raštais, ir inžinierius Antanas Vilkučaitis, aukštuosius mokslus baigęs Rusijoje ir dirbęs Kaukaze savo specialybės darbu, taip pat rašęs lietuvių spaudoje. Dabartinėje Lietuvoje išleistame Keturakio raštų rinkinyje visi dviejų brolių raštai skiriami Antanui Vilkučiaiui. Tas neobjektyvumas (tos knygos redaktorius ir įvado autorius Vincas Kuzmickas) ir paskatino Juozo Vilkučiai dukterį įrodyti, kad „Amerikos pirtyje“ autorius yra Juozas Vilkučaitis.

Tačiau autorė jokių akivaizdžių įrodymų nepateikia, jų nesurado ir bartinės Lietuvos istorikai, nes komedijos rankraštis yra dingęs, ir autorystę remti reikia tik liudininkais. Ir B. Vilkučiai-Gedvilienė savo teigimus remia liudininkais. Tik vienus liudininkus ji priima, kitus atmeta, o tiesa reikalauja išklausti visų liudininkų. Komedijos išleidimo metu (1895 m.) Petrapilio lietuvių komedijos autoriui laikė Antaną Vilkučaitį. Tokiai nuomonei susidaryti, atrodo, buvo pagrindas. Tačiau B. Vilkučiai-Gedvilienė Petrapilio liudininkus atmeta, jų parodymus vadina prasimanymais. Ji pripažįsta tikrais liudininkais tik prof. Petrą Leoną ir dr. Kazį Grinių, kurie komedijos autoriumi laikė Juozą Vilkučaitį. Iš poleminių straipsnių autorės pateiktų duomenų įsitikiname, kad Juozas Vilkučaitis tikrai rašė komediją. Jos rankraštį parodęs žinomam li-

teratui Petru Matulaičiui, kuris pripažino, kad kūrinys esąs silpnas. Su tais komedijos metmenimis autorius išvyko pas brolių į Kaukazą, ir ten buvo užbaigtas komedijos rašymas. „Amerika pirtyje“ yra sukurta scenos reikalavimus pažįstančio žmogaus, turi visus dramos privalumus, veikėjus atskleidžia veiksmu, gerai valdo intrigą. Taigi reikia prileisti, kad abu broliai dirbo prie komedijos ir sukūrė gerą veikala. Matyt, Petrapilio lietuviai žinojo Antano dalyvavimą komedijos kūryboje, kad jį laikė tikruoju autoriumi. Svarbiausi Petrapilio liudininkai yra žinomas lietuvių bibliografas Silvestras Baltramaitis ir prof. Eduardas Volteris, parašęs vokiečių laikraštyje vaidinimo recenziją. Abu liudininkai yra tiek pat patikimi, kiek ir P. Leonas ir dr. K. Grinius. Taigi mano prielaida knygos recenzijoje Tėviškės žiburiuose, kad abu broliai Vilkučiai yra „Amerikos pirtyje“ autoriai, yra logiška. Juozas sukūrė komedijos metmenis, o abiejų brolių bendradarbiavimas davė kūrinii ir reikiamą dramatinę formą. Taigi autorystė priklauso abiem broliams Vilkučiai.

TIKRASIS KETURAKIS IR JO RAŠTAI, paruošė Birutė Vilkučiai-Gedvilienė. Išleido Keturakio dukros ir sūnūs, Cleveland, Ohio, 1979. Kalbą peržiūrėjo Stasys Brazdukas. Aplankas ir užsklandos dail. Birutės Vilkučiai-Gedvilienės. Spaudė „Vilties“ spaustuvė Clevelande, 324 psl., tiražas 1000 egz., kaina \$10.



Hamiltono Pensininkų Klubas skelbia antrąjį literatūros konkursą. Kūrinių turinys turi būti iš lietuvių pensininkų gyvenimo. Kūrinys gali būti: novelė, apysaka, pasakojimas, feljetonas ir t.t. Geriausiems trims kūriniams bus skiriamos premijos po \$100.00 kiekvienam. Įvertinimo komisija bus paskelbta vėliau.

Kūriniai turi būti originalūs ir prišiesti iki š.m. rugsėjo mėn. 15 d.

Adresas: HL Pensininkų Klubas, P. O. Box 1046, Hamilton, Ont. L8N 3R4, Canada.

Atitaisymas: 1980, Nr. 1, psl. 24 netiksliai parašyta pavardė: turi būti — **Dr. Remeikis Heads Endodonties Department.**

SENUTĖ

J. PUMPUTIENĖ

“Metai raukšlėja veidą, entuziazmo netekimas — sielą. Tu esi tiek jaunas, kiek turi vilties, ir tiek senas, kiek esi nusivylęs. Kol tavo širdis jaučia Kūrėjo, pasaulio bei žmonių grožį, linksmumą, drąsą, didybę ir galią, tol esi jaunas”.
(Samuel Ullman)

Laikas nuo laiko sutikdavau Aldoną, tai prie bažnyčios, tai kokiame lietuviškame subuvime. Ilgą laiką tarpą nesutikau. Dažnai galvodavau, gal kas negero nutiko jai ar jos šeimai. Vieną gražų, saulėtą sekmadienį vėl susitikome prie bažnyčios. Išišnekęs, priminiau, kad seniai matėmės. Aldona pripažino, kad seniai ir sakė:

— Gyvenimo sukūriai buvo pagavę mane. Jei turi laiko ir neskubi pasakyti.

Man būdavo visuomet miela ką nors išgirsti iš Aldonos, todėl atsakiau, kad neskubu. Aldona pradėjo:

— Vieną dieną, suskambėjus telefonui ir pakėlus ragelį, nepažįstamas amerikietis pradėjo trumpai: „Surašinėjant man gyventojus, viename bute radau lietuvę senutę, kuri neturinti giminių nė pažįstamų čia ir prašė manęs, kad surasčiau jai lietuvių, kurie ją aplankytų ir pagelbėtų.“ Padėjusi ragelį, žiūrėjau į duotą pavadė ir adresą. Graži lietuviška pavardė, nors vardas jau amerikietiškas. Supratau, kad senutė yra senųjų lietuvių ateivių. Galvojau ilgai dar apie vienišus senus žmones. Sunki mintis kamavo mane — nejaugi ji nieko nepažįsta iš lietuvių?

Nuo mažens žinojau ir buvo man sakoma, kad reikia padėti seniems žmonėms, todėl nutariau šeštadienį nuvykti pas tą be globos esančią ir nepažįstančią senutę, nes kelias buvo netolimas.

Buvo graži gegužės mėnesio diena. Tokioj dienoj būtų miela pereiti per parką, pasigrožėti pavasario gėlių žiedais. Skubėjau įveikti laisvos dienos — šeštadienio namų ruošos rutiną. Apsitvarkiusi ir metusi žvilgsnį į senutės adresą, mačiau, kad ji gyvena vidutiniai pasiturinčių gyventojų rajone. Išvykau. Susiradau greit. Priviažiavusi žiūrėjau į jos gyvenamą namą, kuris atrodė neblogoi ir stovėjo atskirai. Įėjau į prieangį. Ta pati pavardė

ant pašto dėžutės, reiškia, kad toks asmuo čia yra. Įsidrąsinusi paspaudžiau durų skambutį antro aukšto, kuriame ji gyveno. Name buvo tylu apart sklindančios muzikos. Niekas neatėjo manęs išileisti. Spaudžiau vėl durų skambutį ir taip kartojau keletą kartų, kol pagaliau atsidarė antro aukšto durys, o prie laiptų pamačiau stovinčią senutę. Nudžiugau, nes radau tą pas ką atėjau. Ji atsargiai nulipo laiptais žemyn. Tada per stiklines duris pradėjau lietuviškai kalbinti, kad nebijotų išileisti. Reikėjo garsiai kalbėti, nes jos klausas buvo silpnas. Dar labiau nudžiugau, kai ji atidarė duris. Tuoj pasisakiau, kas esanti ir dėl ko atėjau. “Yes, yes aš prašiau. Aš neekspektinau, kad kas ateis. Sit down, sit down.” Atsisėdau. Nereikėjo traukti žodžių iš jos, o ji pradėjo pasakoti apie savo gyvenimą, kaip atvyko į šį kraštą, kaip įsikūrė ir kaip gyveno. Klausiau, nes buvo įdomu ir, žinoma, jeigu norėjau jai padėti, privalėjau žinoti, ypač dabar esamą jos būklę. Kiekvieno žmogaus gyvenimo istorija ilga, todėl teko ilgai klausyti. Jai pasakojant apie savo gyvenimą, apmečiau akimis, o vėliau ir aprodė savo butą. Pažiūrėjus į jos apsirengimą, rūbines ir kambarius, sugriebė širdį sunkumas, kad dviejų žmonių šeima, išdirbusi visą savo amžėlį, taip skurdžiai leido dienas senatvėje. Ji buvo 79 metų ir gyveno viena, nes 7 metai, kai jos vyras miręs, o vaikų neturėjo. Taip pat jokių giminių šioje šalyje. Jos vyras dirbo visą laiką uoste prie laivų iškrovimo, o ji dirbusi tik jaunystėje. Iš jos pasakojimų supratau, kad jie gyveno pigiai ir vargingai. Mintis vijosi mintį mano galvoje, kodėl ši senutė dabar taip neturte? Atrodo, neturi santaupų, o iš pensijos tik tą galėjo turėti ką mačiau. Ji buvo apsvilkusi seną, nublukusią, ilgą, medvilninę suknelę. Kai ji rodė savo rūbines, tai visos penkios suknelės ten kabojo panašios į tą, kurią vilkėjo. Du apdriškę, senoviško pasiuvimo paltai, o ant lentynos padėtos trys išblukusios šiaudinės skrybėlaitės. Komodoje sudėti nurudę, apipliesę, sulopyti jos apatiniai drabužiai ir įvairių skudurų. Virtuvėje stovėjo senas, aprūdijęs stalas su kėdėmis, virimo krosnis, šaldytuvas, ku-



V. JURKŪNAS

ILIUSTRACIJA

ris buvo ne jos, bet namo savininkės. Lentynoje buvo keliolika parudavusių lėkščių, puodukų, puodų, šaukštų bei peilių. Du miegamieji buvo tušti. Valgomajame stovėjo apšepusi sofa. Salonėlyje plati, tamsiai rudos spalvos medinė lova ir tokios pat spalvos komodėlė su stalčiais, ant kurios pridėta laiškų iš Lietuvos, nulažtų pieštukų, kurie jau nerašė, ir šio tokio rašymui nugeltusio popieriaus. Ant langų kabėjo nešvarios, dulkėtos plastikinės užuolaidos. Visuose kambariuose daug dulkių, priimtyta popierių, įvairių šiukšlių. Perėjusi kambarius, net atsidusau, nes šitokios netvarkos, nešvaros nesitikėjau. Mano gailestis padidėjo. Nieko nesakiau, tik galvojau, kad vargšė senelė nepajėgia išsivalyti, susitvarkyti kambarius. Neturtinga ji ir neturi už ką pasisamdyti, kad kas ateitų ir apšvarintų jos butą. Griebiau tvarkyti, valyti, mazgoti. Padirbėjus valandą, atsisėdau. Senutė šnekėjo, dejavo, kad jai tas ir tas skauda, kad jai esą sunku nueiti apsipirkti ir parsinešti maisto ir t.t. Kai kada nueinanti namo savininkė ir parnešanti jai iš krautuvės maisto, bet ji dirbanti ir nevisada galinti. Man pasakius senutei, kad duotų 10 dol. namo savininkei į savaitę, tai ji parneštų jai visad maisto, ji nutilo, lyg praleido pro ausis tą mano pasakymą, nieko

neatsakė. Galvojau, kad pasakyti tai man buvo lengva, bet ji neturi atliekamų dolerių. Taip aš praleidau daugiau kaip pusę dienos, bet jaučiausi, kad padėjau neturtingai, vienišai savo tautietei. Man išeinant, ji padėkojo ir prašė, kad ateičiau vėl net viduryje savaitės. Prižadėjau tik už dviejų savaitių, nes žinojau, kad nepajėgsiu, kadangi dirbau, o savaitgaliais buvo ir savų reikalų.

Už dviejų savaitių vėl nuvažiauvau. Išileidžia vėl šnekėdama, kad "today neekspektinau". Laukusi, laukusi. Ji skundėsi, kad niekas neateina, tik retkarčiais namo savininkė ir tai neilgai. Rodė gavusi laiškų iš giminių ir prašė perskaityti ir parašyti jiems. Senutė mokėjo tik truputį skaityti, o pasirašyti mokėjo tik savo pavardę, bet kai kalbėdavo, tai maišydavo abi kalbas — anglų ir lietuvių. Buvo keista ir sunkoka, kol pripratau prie tokio kalbų mišinio. Skaičiau ir rašiau laiškus, valiau kambarius, supirkau maistą ir vėl taip praėjo pusdienis. Einant namo, išgirstas iš jos lūpų: "Thank you ir come again, laukiau", gaivino mane. Užteko man to.

Dažnai patardavau jai eiti gyventi į lietuvių seselių vedamus senelių namus, bet ji nenorinti, kad toli, girdi, čia pripratusi ir t.t. Tuomet pasiūlydavau eiti į senelių namus netoli nuo jos, kur ji gyveno. Ji klausdavo,

kiek reikėtų mokėti senelių namams, ir kai pasakydavau, tai ji įvairiai atsisakinėdavo. Kreipiausi į valdžios senų žmonių globos įstaigą, kad moteris ateitų jai padėti, bet neatėjo. Dažnai mąstydavau, kad buvau sutikusi daug senų žmonių gyvenime, bet ši buvo kitokia, savotiška, keista ir gal senatvės mąstymo paveikta. Iš jos išvaizdos, apsirengimo ir jos kambarių ji atrodė viena iš neturtingiausių, bet iš jos norų ir kalbų — viena iš tų, kuri labai norėjo pinigų, turto. Kiekvieną kartą, kai nueidavau, tai visuomet siūlydavo pirkti arba gal ką žinau, kas norėtų pirkti jos mirusio vyro nešiotus rūbus. Daug laiko praleidavau beaiškindama, kad niekas nenori pirkti senų, sudėvėtų, mirusio žmogaus drabužių ir kad tokius rūbus reikia atiduoti vargšams, bet ji atrodė esanti didžiausia vargšė. Taip ir neįtikinau jos, o gal nemokėjau įtikinti. Šis mūsų bendravimas tęsėsi apie porą metų, kol viskas pasuko nenumatyta linkme. Vieną šeštadienį, kai nuvykau pas senutę, ji prasitarė, kad išsiuntusi didesnę sumą pinigų giminėms į Lietuvą. Nustebau ir sumišau. Tikėti ar ne? Kai ji atviriau išsikalbėjo, pasirodė, kad turėjo santaupų apie penkiasdešimt tūkstančių dolerių keliuose bankuose. Tuomet man viskas paaiškėjo. Neveltui žmonės sako: "Gyveni ir mokaisi". Aldona nusišypsojo ir baigė sakydama: "Nežinau, kur baigiasi labdarė ir kur prasideda šykštumas?"

Prašom

sumokėti

"MOTERS"

prenumeratą

už

1981 metus!

Administratore

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJOS SKYRIŲ ATSTOVIŲ SUVAŽIAVIMAS MONTREALYJE

(1980 m. lapkričio 22 ir 23 d.d.)

Šaltoką lapkričio penktadienį būrelis Toronto, Hamiltono ir Delhi KLKM Draugijos atstovių, po dienos darbų namuose, įstaigose, darbovietėse, susirinkome Toronto traukiniu stoty. Kelionės tikslas — skyrių atstovių suvažiavimas Montrealyje. Beplanuojant ir besišnekučiuojant nepajutome, kaip atsiradome Montrealyje. Čia vaišingos šio miesto moterys mus pasitiko ir išsivežiojo nakvynei. Šeštadienio rytą suvažiavome į seselių namus posėdžiauti.

Suvažiavimą atidarė centro valdybos pirmininkė dr. O. Gustainienė, pareikšdama padėką Montreolio skyriaus pirmininkei G. Kudžmieniui ir narėms už suvažiavimo globą ir skyrių atstovėms už gausų dalyvavimą. Susikaupimu pagerbtos mirusios narės.

Suvažiavimo prezidiumą sudarė: pirm. G. Kudžmienė iš Montreolio, sekretorės H. Kairienė iš Hamiltono ir C. Pakštienė iš Toronto. Invokacijai pakviestas dvasios vadas kun. J. Kubilius, SJ.

Vienuolijos vardu sveikino sesuo Augusta Sereikytė iš Putnam, Conn., kuri centro valdybai įteikė brangią dovaną, originalią iš Lietuvos atvežtą LKM Draugijos Raseinių skyriaus vėliavą su įrašu "Tiesa ir Meilė". Po eilės sveikinimų buvo perskaitytas protokolas suvažiavimo, įvykusio 1977 m. Hamiltone, išklausti centro val-

dybos, revizijos komisijos ir "Moters" žurnalo redaktorės pranešimai.

Centro valdybos pranešimą padarė dr. O. Gustainienė, pažymėdama pagrindinius centro valdybos uždavinius: palaikymą ryšių su skyriais, "Moters" žurnalo reikalus ir medžiagos leidiniui apie skyrių veiklą telkimą.

"Moters" 25-rių metų jubiliejus

"Moters" redaktorė N. Kulpavičienė savo kalboje iškėlė šio žurnalo dvigubos sukakties reikšmę. Žurnalas, pirmą syk pasirodęs Vilniuje prieš 60 metų, Kanadoje atgaivintas prieš 25-rius metus, tame pačiame Montreolio mieste. Šios abi sukaktys ypatingai reikšmingos lietuvių moterų organizaciniame gyvenime. "Moteris", pasirodžiusi kada Lietuva kėlėsi, supama ir niokiojama svetimų įtakų, išsivystė į krikščioniškos kultūros, katalikybės ir lietuviškų tradicijų gaivinimo organą. Žurnalo įtakoje, lietuvių moteris ne tik kad neatsiliko nuo pasaulio moterų sąjūdžio, bet daug kur savo teise pralenkė kitų, vakarietiško kultūrų, tautų moteris.

Antroji "Moters" laida išvydo pasaulį 1955 metais, kada dar mūsų pačių rytojais nebuvo aiškus, dėka tokių pasiryžėlių kaip Dr. Aldona Užupienė-Lukienė, viena iš pirmųjų iniciatorių, Bronė Pabedinskienė — stropioji administratorė nuo 1956 metų, ir



K. L. K. Mot. D-jos c. v. pirm. dr. O. Gustainienė atidaro suvažiavimą.

a.a. Zuzana Daugvainienė, daug pasidarbavusi žurnalo leidime.

Nušviesdama ekonominę žurnalo padėtį, redaktorė pareiškė, kad šiuo metu žurnalas pajėgia išsilaikyti duosnių aukotojų ir garbės prenumeratorių dėka, tačiau, spausdinimo ir pašto išlaidom nepaprastai didėjant darosi vis sunkiau išsiversti ir skyriai prašomi skirti po \$200 į metus žurnalo leidimo reikalui.

Medžiagos žurnalui netrūksta, tik dažnai ji būna ne ta, kokios reikėtų. Redaktorė kreipėsi į profesionalas, prašydama jas neaptingti ir savo straipsniais prisidėti prie žurnalo pajavinimo.

Baigdama redaktorė padėkojo redakcinei komisijai, bendradarbiams, skyrių narėms ir centro valdybai.

Tarptautinė veikla

Popietinis posėdis pradėtas P. L. K. O. S. Valdybos pirmininkės Dr. A. Šlepetytės-Janačienės paskaita. Dr. Janačienė nušvietė Pasaulio Lietuvių Katalikų Organizacijų sąjungos valdybos veiklą ir tikslą: skelbti pasauliui, tėvynei ir žmogui daromas skriaudas. P. L. K. O. S. Valdyba yra New Yorke ir du kartus į metus leidžia informacinį biuletinį, kurį gauna visų katalikiškų organizacijų pirmininkės, konsulatai bei redakcijos. Palaikomas ryšys su Amerikos, Kanados, Australijos, Anglijos, Škotijos, Argentinos, Urugvajaus bei Italijos lietuvių. Kalbama į Lietuvą radio bangomis, daly-



Žiūrį iš Lietuvos atvežtą seną Raseinių skyriaus vėliavą: iš k.: Ses. Augusta Sereikytė, D. Staškevičienė ir H. Kairienė.



vauta VLIKo veiksmų konferencijoj, rūpinamasi žmogaus teisių klausimu pavergtoje Lietuvoje. Dalyvauta pasaulinio masto konferencijose sprendžiant pabėgėlių, disidentų, kalinių problemas ir informuojant apie dabartinę padėtį Lietuvoj. Palaikomas ryšys su Amnestie International.

Skyrių atstovų pranešimai

Skyrių veiklos pranešimus darė S. Steigvilienė (Delhi), Vaitonienė (Hamiltono), J. Adomonienė (Montrealio), Trinkienė (Lietuvos Kankinių parapijos, Mississaugoje), B. Biretienė (Toronto Prisikėlimo parapijos). Iš skyrių pranešimų išryškėjo bendri katalikų moterų veiklos bruožai: jos visos uoliai dirba savo parapijų ribose, organizuodamos kultūrinius rengimus, paskaitas, meno parodas, koncertus, minėjimus, jubiliejus, simpoziumus, ruošia rankų darbų parodėles savų ir kitataučių tarpe, talkininkauja bendruomenės krašto valdybai. Religinėje srityje: organizuojamos rekolekcijos, švenčiamos metinės šventės-agapės, puošiamos bažnyčios ir t.t. Socialinėje srityje: lankomi ligoniai, ugdomos lietuviškos tradicijos visuomenės ir jaunimo tarpe, ruošiamos kavutės parapijiečių patogumui. Iš sutelktų aukų skiriamos aukos: lietuviškoms mokykloms ir organizacijoms, spau-

Suvažiavimo vaizdai: 1. Agapė: iš k. red. N. Kulpavičienė, prof. A. Janačienė, ses. A. Sereikytė, dr. O. Gustainienė. 2. "Moters" redaktorė N. Kulpavičienė skaito pranešimą, sėdi suvažiavimo sekretorės A. Kairienė ir C. Pakštienė. 3. Iš įvairių vietovių suvažiavusios atstovės. 4. Dalis suvažiavimo dalyvių. 5. Iš k. PLKOS pirm. prof. A. Janačienė, ses. A. Sereikytė ir G. Kudžmienė, Montrealio skyr. pirm.

dai, jaunimui, parapijoms, Lietuvių ir Tautos fondams, seselėms, šalpos reikalams ir t.t.

Organizaciniai reikalai

Naujai kadencijai perrinktos torontiškos centro valdybos narės: pirm. dr. O. Gustainienė, A. Kuolienė, E. Krikščiūnienė, S. Laurušaitienė, R. Sirutienė, B. Vaitiekūnienė ir I. Žemaitienė. Revizijos komisijon įėjo D. Bražienė, L. Murauskienė ir S. Petraitienė. Balsavimu buvo nutarta nario mokestį pakelti iki keturių dolerių metams.

Diskusijų metu buvo gvildenamas klausimas kaip įjungti veiklon daugiau naujų narių, ypač jaunesnės kartos atstovių. Buvo siūloma plačiau informuoti visuomenę apie KLK moterų veiklą spaudoje, pakeisti susirinkimų pobūdį, skiepyti idealizmą mažesnėse grupėse. Nutarta bandyti patraukti moteris kreipiantis į jas asmeniškai ir bandyti įjungti jas į aktyvią veiklą.

Suvažiavimo užbaigimas

Po dienos darbų, suvažiavimo dalyvės lengviau atsikvėpė ir aplankė koncertą, kurį surengė LKMD-jos Montrealio skyrius su Katalikų Šalpos Dr-ja.

Meninę dalį atliko čikagietė solistė-deklamatorė E. Blandytė palydint Mme Roch.

Sekmadienio rytą suvažiavimo dalyvės, pasipuošusios tautiniais drabužiais, su skyrių vėliavomis dalyvavo šv. Mišiose Aušros Vartų parapijos bažnyčioje. Suvažiavimas baigtas pusryčiais-agape. Atstovės išsiskirstė, bet liko sustiprintas moralinis ryšys ir noras dirbti ir toliau tautos ir žmonijos gerovei.

Centro valdybos sudėtis: pirm. dr. O. Gustainienė, vicepirm. A. Kuolienė, sekr. S. Laurušaitienė, išd. B. Vaitiekūnienė, koresp. E. Krikščiūnienė, pareng. I. Žemaitienė, narė R. Sirutienė. **Rev. komisija:** L. Murauskienė, S. Petraitienė, D. Bražienė

1. Viršuje: Suvažiavimo dalyvės, iš k. stovi — G. Kudžmienė ir D. Staškevičienė; sėdi — montrealietė ir C. Pakštienė, 2. Dalis suvažiavimo dalyvių. 3. Iš k. E. Krikščiūnienė, B. Biretė ir D. Bražienė. 4. Suvažiavimo fotografuotojos: seselė Teresė ir S. Laurušaitienė





A.a. Elena Piešinaitė-Navikėnienė staigiai paliko šį pasaulį 1980 m. spalio mėn. 12 d. Montrealyje, sulaukusi 77-rių metų amžiaus. Ji buvo žinoma organizacijų ir visuomenės veikėja, LKMD-jos viena iš steigėjų ir pirmosios valdybos pirmininkė, vėliau garbės narė. Ji aktyviai dalyvavo Montrealio lietuvių kolonijos visuomenės veikloje ir 20 metų mokytojo lituanistinėje mokykloje.

Elena Navikėnienė buvo viena iš tų retų moterų, kurios veide visada švytėjo šypsena. Savo gilia draugiška nuotaika ir optimizmu ji tiesiog visus uždegdavo. Ji buvo visų mylima, mėgiama ir gerbiama. Jos pasigenda ne tik duklė Genė Kudžmienė, sūnus Rimas, anūakai ir gausi giminė, bet ir montrealiečiai lietuviai, su kuriais ji tiek metų bendravo. Elenai Navikėnienei pasitraukus iš gyventos aplinkos, pasiliko kažkokia tuštuma, kurios jau niekas nebeužpildys. Ji liks visų atmintyje. Ilsėkis ramybėje!

N. K.

AŲA ELENAI NAVIKĖNIENEI

mirus,

nuoširdžiai užjaučiame dukterį **Genę Kudžmienę** ir šeimą —

*K. L. K. Moterų Dr-jos
centro valdyba ir
"Moters" redakcija*

• MOTERYS PASAULYJE



Svečiuose Baltuose Rūmuose pas buv. First Lady **Rosalyn Carter**, sveikinas **G. Žilionienė**, kairėje GFWC pirm. Mrs. **Lon L. Shide**.

General Federation of Women's Clubs — tarptautinė moterų organizacija, turinti virš 10 milijonų narių, savo atstove prie Jungtinių Tautų 1980-1982 metų kadencijai paskyrė **Galią Žilionienę**.

Galia Žilionienė buvo ilgametė Baltijos Moterų Tarybos pirmininkė, o paskutiniu metu garbės pirmininkė. Jau 1972 m. ji buvo paskirta eiti General Federation atstovės padėjėjos pareigas prie JT, kur dirbo iki 1976 m. Lietuvėm moterim kelią į tarp-

tautinę veiklą praskyrė Lydija Bieliukienė, kuriai 1962 m. buvo pavesta eiti General Federation tarptautinių klubų vedėjos-patarėjos pareigas.

General Federation valdybos 1980 m. rudens sesijos dalyvės First Lady Rosalyn Carter pakvietė arbatėlei į Baltuosius Rūmus. Iš kairės: Mrs. Don I. Shide — General Federation pirmininkė, First Lady Rosalyn Carter, G. Žilionienė ir Baltųjų Rūmų pareigūnai.

Profesonėje srityje Dr. A. Šlepetytė-Janačienė buvo atžymėta JAV, New Yorke, Pace universiteto savaitraštyje, kaip viena iš geriausių profesorių. Iš tiso puslapio pasikalbėjime ir dviem nuotraukom buvo pabrėžta jos lietuviška kilmė ir moksliniai pasiekimai, stipri įtaka studentams, patrauklus dėstymo būdas bei kitos geros savybės. Straipsnis pavadintas: "Dr. Aldona Janačienė — daugiakalbė, įvairiašakė, spalvinga ir grakšti asmenybė". Šis New Yorko universitetas turi 24.000 studentų ir 3.000 profesorių. Prof. A. Janačienė, PLKOS Valdybos pirmininkė šių metų liepos mėnesį lankėsi V. Europoje. Būdama Paryžiuje, ji aplankė Pasaulio Katalikių Moterų Organizacijų Unijos Centrą ir matėsi su svarbesnėmis šios Unijos veikėjomis.

Balzekas Museum of Lithuanian Culture Čikagoje veikia nuo 1966 m. Nuolatinė kolekcija ir biblioteka yra vis papildoma naujais eksponatais. Visuomenė, daug svetimtaučių, yra supažindinama su lietuvių kultūra, menu, liaudies dirbiniais ir t.t. Dažnai yra rengiamos įvairios paskaitos, seminarai ir parodos. Per penkiolika veiklos metų šis lietuviškos kultūros židinys nuveikė reikšmingus darbus.

Dail. Aleksandra Vitkauskaitė-Merker dažnai dalyvauja su savo kūryba Modern Artist Guild parodose. MAG buvo suorganizuota New Jersey prieš dvidešimt metų dail. A. Merker iniciatyva. Ši menininkų grupė yra surengusi daug parodų ir įvairių kultūrinių renginių New Yorko ir New Jersey apylinkėse.

Yone Young, žinoma išraiškos šokio atstovė, dabartiniu laiku reiškiasi kaip menininkė. Jos asmeniškai piešinių ir nuospaudų paroda "Sky Readings" buvo surengta (gegužės mėn. 1980) Calgary, Alberta.

Aldona Sendžikaitė, Toronto Šv. Juozapo gimnazijos mokinė, pasižymi dideliais temų rašymo gabumais. Kanados moksleiviams paskelbtame rašinių konkurse ji jau yra laimėjusi pirmąją premiją — stipendiją 1980 m. Šiais metais ji vėl pateko į pirmąsias vietas konkurse, kurį paskelbė McMaster universitetas Hamiltone.

NAUJAS KOLORATŪRINIS SOPRANAS

Aušra Baronaitytė, viena iš jauniausių dabartinių solisčių, šiais metais baigė balso lavinimo kursą buv. Lietuvos operos solistės **Izabelės Motekaitienės** Čikagoje Dainavimo Studijoje. Vietoj diplomo Motekaitienės studija surengė jos debiutinį rečitalį š. m. vasario 22 d. Jaunimo Centro didžiojoje salėje. Šis debiutas sulaukė didelio visuomenės dėmesio, ypač žinant gausybę lietuvių parengimų Čikagoje. Atrodė, kad čikagiškiai jau buvo pasiilgę naujo, pavasariško veidelio ir balso scenoje. Koncerto salė buvo užpildyta, ir entuziastiškos katutės lydėjo solistę po kiekvienos dainos. Solistės programa buvo nauja, dar lietuvių scenoj negirdėta, kurią ji išdainavo keturiomis kalbomis. Gerai atrinkti, atraktyvūs vokaliniai kūriniai kompozitorių: Haydn, Paradisi, Donizetti, Ardit, Loewe, R. Strauss, Verdi, Barab, Gudauskienės, Dell'Acqua ir Weckerlin gerai "suorganizuoti" pusantrojo dainavimo valandoj prabėgo greit, o publika neatlaidžiai išreikalavo solistę dainuoti virš programos. Pirmąją bisą — Metrikienės "Gegutę" ji dedikavo savo mokytojai Motekaitienei. Antruojai bisu "Ne, jau nedainuosiu, ne . . . !" (arija iš Isouard operos "Loterijos bilietas") solistei pavyko sustabdyti katutės, nes dar buvo daugybė gėlių ir sveikinimų žodžiais, laiškais, telegramomis. Studijos vardu sveikino ir "atsisveikino" jaunąją dainos absolytę architektę ir dainos studentę Ona Požarniukaitė.

Jaunajai debutantei preciziškai akompanavo žinomas fortepijono virtuožas Manigirdas Motekaitis. Po koncerto gausi rečitalio publika buvo pakviesta į Jaunimo Centro kavinę susipažinti su soliste Aušra ir pasivašinti kavute.

Malonu, kad paskutiniųjų metų bėgyj greta išimtinai gausių masinio meno jaunimo gastrolių po pasaulio lie-

Aušros Baronaitytės debiutas scenoje, ji dainavo Verdi "Sicilijanos Mišparai" — ariją.



1981. II. 22

tuvių kolonijas prasiskynė kelią į sceną balso talentu ir geru pasiruošimu jaunutė nauja, individuali solo dainos menininkė, kurių prieauglis išeivijoje labai menkas. B. M.



Emilija Jurevičiūtė — buv. N.Y. Lietuvių Tautodailės Instituto išdininė, parodos metu Kultūros Židinyje, New Yorke. Dabar LTI pirmininkauja **L. Milukienė**. LTI tikslas yra skatinti lietuvių liaudies meną ir surinkti žinias apie vietinius tautodailės dirbėjus

Jean Kulp (Kulpavičiūtė)-Quader, kilusi iš senosios kartos lietuvių ateivių šeimos, yra pagarsėjusi savo natūralistine tapyba. Gimusi prieš septyniasdešimt metų Shenandoah, Pa., nuo vaikystės gyvena Scranton, Pa., kur pradėjo domėtis menu. Savarankiškai pramokusi piešti, J. Q. visą laiką lavinosi tapybinėje technikoje, studijavo meną ir pasiekė gražių rezultatų. Ji yra dalyvavusi daugelyje parodų ir priklauso įvairiom menininkų draugijom. Jos natūralistinių peizažų turi įsigijusios įvairios įstaigos ir privati kolekcijonieriai. Jean Quader, sulaukusi gražaus amžiaus, ir dabar praleidžia daug laiko tapydama gamtoje ir mokydama jaunus menininkus.





Lietuvos Dukterų Dr-jos valdyba

LIETUVOS DUKTERŲ DRAUGIJOS VEIKLA

M. MACEVIČIENĖ

Draugijos šūkis:

Pagalbi ranka vargančiam.

Prieš 20 metų kun. Feliksas Gureckas įsteigė Lietuvos Dukterų Draugiją Chicagoje. Draugijos tikslas — padėti ir sušelpiti į vargą patekusius lietuvių. Dukterys per 20 metų atliko didelių darbų sušelpusios ne šimtus, bet keliolika šimtų skurdančių lietuvių, kurie gauna mažas pensijas ir neturi sutaupų ne vien Amerikoje, bet ir Europoje. Vieniems pašalpos duodamos kas mėnesį, kitiems vienkartinės. Vėl kitus maistu ir vaistais aprūpina, pas gydytojus vežioja, vienišus senelius ir ligonius lanko, aptvarako ir paguodžia. Jei nėra kam palaidoti, dukterys palaidoja ir išlaidas apmoka iš savo kasos. Visus tuos labdarinius darbus atlieka pasižventusios valdybos narės su talkininkėmis iš meilės artimui.

Dukterys turi savo nuosavus namus, kur priglauti 5 gyventojai — seneliai. Namai mažas, o norinčių ir reikalingų globos daug, tai dailios didesnės, jei sulauktų visuomenės paramos.

Kai prieš 20 metų D. d-ja įsikūrė, turėjo vos kelias nares, o šiandieną narių skaičius išaugo vien Chicagoje iki

700 ir 40 seniūnijų. D-ja turi savo skyrius: Rocforde, Ill., Los Angeles, Calif., Seattle, Wash., Washington D. C., Detrote, Juna Beach, Florida ir Melros Park. Lėšas d-ja sukaupia iš narių mokesčių, aukų ir suruošia du kartus per metus pokylį, vasarą gegužinę, Velykoms valdybos narės su talkininkėmis dažo kiaušinus, kepa ir aukoja pyragus, pardavinėja ir tuom papildoma šalpai lėšas. Visuomenė supranta ir įvertina dukterų gerus darbus ir jų pasiaukojimą, noriai dalyvauja renginiuose ir duosniai aukoja.

D-ja, norėdama šią 20-ties metų veiklos sukaktį iškilmingiau paminėti, š.m. spalio mėn 3-5 d. suruošė Jaunimo Centre Chicagoje seimą, į kurį atvyko delegatės ir iš kitų miestų. Seimas praėjo labai darbingai, apsvartyta d-jos veikla, įstatų pakeitimas ir nuveikti darbai. Ta proga dr. Pranas ir Aldona Mažeikos iš Beverly Hill įteikė 1.000 dol.; d-jos čarterio signatarės Aleksandra Gylienė — 1.000 dol. ir Aldona Minalgienė — 300 dol., kiti mažesnėmis sumomis. Seimo metu buvo pašventinta Dukterų d-jos įsigyta vėliava.

L. D. D-jos valdybą renka visuotinis narių susirinkimas 2 metams. Valdybą sudaro 14 narių ir 3 revizijos komisijos narės. Draugijos kapelionas yra kun. J. Juozevičius, pirmininkė Emilija Kielienė, kuri su dideliu pasižventimu valdybai vadovauja jau 10 metų.

Lietuvos Dukterų D-jos valdyba (sėdi) iš k.: B. Prapuolenienė, P. Masilionienė, pirm. E. Kielienė, O. Bakaitienė, V. Rumšienė, P. Kinde-rienė, (stovi) M. Barienė, A. Ankienė, A. Dumbrienė, J. Kolienė, M. Macevičienė, A. Jadvišienė, G. Mincevičiūtė, J. Vebrienė, U. Baltrėnienė (trūksta O. Jagelienės)

DARBŪTUMAS IR TAUPUMAS — GYVENIMO LAIDAS

Turbūt vertingiausios žmogaus dorybės yra darbštumas ir taupumas. Bene pagal jas ir teisingiausia yra matuoti kiekvieno žmogaus vertę. Tai du dalykai, kurie lyg neatskiriamai didelės reikšmės turi šeimyniniame ir visuotiniame žmonijos gyvenime. Pažvelgę į darbščių ir taupių žmonių gyvenimą, pamatysim, kad jų tarpe vyrauja teisingumas, laimė ir šviesi ateitis . . . Darbštūs žmonės jaučia tikrosios gyvenimo paskirties supratimą ir tikrąsias žmogaus buities pareigas.

Jaunuomenei, turinčiai daug pasiryžimų ir nepalaužiamos energijos sukurti laimingą ateitį, šie klausimai turi būti itin svarbūs ir įsidėmėtini, nes be jų nėra įmanoma bet kokia geresnio gyvenimo ateitis. Dirbti ir taupyti jaunoji karta turi būti pratinama ir skatinama jau iš pat mažens, nes, kaip sako lietuviška patarlė, ką jaunas įpras, to ir senas nepames. Tą turi giliai įsidėmėti ne tik dabartiniai, bet ir būsimieji mūsų šeimų kūrėjai ir jaunuomenės auklėtojai.

Darbštumas ir taupumas didelės ir labai svarbios reikšmės turi ir paskirų tautų gyvenime. Juo darbštesni ir taupesni tautos nariai, tuo stipresnė ir pajėgesnė tauta, nes darbštūs ir taupūs žmonės sukuria gerovę ne tik sau, bet ir visam savo kraštui. Kaikurių tautos pavyzdžiui danų, vokiečių, šveicarų, JAV ir daug kitų sukūrė aukštą kultūrą, civilizaciją ir stiprų ekonominį pagrindą tik savo nepaprastai darbščių piliečių dėka. Ir mūsų tauta, pradėjusi Nepriklausomos Lietuvos savarankišką gyvenimą, reikalauja iš savo piliečių nenuilstamo darbštumo, didelio kruopštumo ir nepalaužiamos energijos. Kartu skatino, kad visi tautos vaikai sąžiningai atliktų savo pareigas, kad būtų visada stropūs ir paklusnūs, kad visi uoliai ir rūpestingai, vieningai dalyvautų tautos kūrybiniame darbe, kad visi uoliai rūpintųsi ne tik savo, bet ir viso krašto gerove, laiminga ateitimi.

Darbštumo mokytis nereikia, todėl

darbščių būti gali kiekvienas. Reikia tik save prisiversti kiekvieną darbą pradėti ir jį iki galo užbaigti. Pradėtas, bet neužbaigtas koks nors darbas dažnai tik nuostolius daro.

Pažymėtina, kad ir organizacijos stiprumas dažnai matuojamas pagal narių darbštumą. Juo darbštesni organizacijos nariai, tuo stipresnė pati organizacija. Todėl beveik visi daugiau dėmesio kreipia į tos ar kitos organizacijos kokybinę, o ne kiekybinę pusę. Taigi tiek kasdieniniame, tiek organizaciniame gyvenime turi pirmoje vietoje vyrauti nepertraukiamas darbas. To iš visų reikalauja žmogaus prigimtis ir mūsų tauta.

Be to, su darbštumu reikia tampa-riai sieti ir taupumą. Juk ir daugiau- sia uždirdamas, jeigu tą uždarbį nie- kais išmėtysi — vistiek geros ateit- ties nesulauksi. Ir taupumas yra vie- nas iš geriausių tautos ekonominio sutvirtėjimo pagrindų. Žinoma, kai kas gali pasakyti, kaip taupyti, jeigu pinigų užtenka vos pragyventi ir galus su galais suvesti. Tačiau dėl šio tenka pasakyti, kad geriausi ir uoliausi tau- pytojai yra tie, kurie turi nedideles pajamas. Šiai tiesai daug ieškoti pa- vyzdžių netenka. Darbščių ir taupių, nors ir mažai pasiturinčių, galima ras- ti visur. Taupyti reikia save ne tik prisiversti, bet ir išmokti. Visų pir- miausia reikia stropiai kontroliuoti da- romas savo išlaidas. Daryti tikrai bū- tinas išlaidas, nereikalingų ir nenau- dingų išlaidų atsisakyti. Taupūs žmo- nės taip ir daro.

Klaidingai mano tie, kurie, būda- mi neturtingi ar nežymūs, sako, kad nieko geresnio gyvenime negalima pa- daryti ir pasiekti. Pasiekti ir laimėti sveikas žmogus gali, nes tam ir gyve- nam, kad laimėtum. O laimėjimas yra to rankose, kuris drąsiai ryžtasi užsi- motąjį darbą pradėti ir jį iki galo įvyk- dyti.

J. Miškinis

• SVEIKATA

KAIP GALI JAUSTIS
SVEIKAS, JEI GYVENI
NESVEIKOJE APLINKUOJE

ALEKSANDRA VAISIŪNIENĖ

Esame pavargę jau nuo dirbtinio gy- venimo, kuris dominuoja mūsų kas- dienišką aplinkumą. Žinome, ir su- prantame, kad darome blogai, bet tę-

siamo besąlyginiai toliau šią blogy- bę. Ačiū Dievui, jei nebus per vėlai, žmonių akys pradeda atsiverti ir pa- mažu krypti į natūralumą ir pradeda- me suprasti, kad tik gamtos įstatymai gali mums garantuoti sveiką gyveni- mą, nes mes priklausome gamtai.

Aišku, kad mes neisime ir neieško- sime kraštutinumų, neapsikrausime save mums neprieinamais keliais, bet ieškosime būdų, kaip atgauti prarastą nusistatymą, kuris nurodys mums ke- lius prailginimui mūsų gyvenimo, nes pati mėsioškoji medicina glūdi virtuvė- je.

Daugelis iš mūsų turbūt esame pa- stebėję, kad sergantis gyvulys ieško tam tikrų žolių apsilavimui sergančio organizmo ir gula į purvą, kad pris- isemtų jėgų. Tuo labiau ir tiksliau pasakius, gali padaryt žmogus, turė- damas nuojautą, protą ir išvystytą in- teligenciją, bet dideliame apgailestavi- mui mes praradome pačią kukliausią priemonę, tai yra mūsų nuojautą to- dėl, kad mes nutraukėme kontaktą su realybe, kuri mus riša su gamta ir jos gėrybėmis.

Jaunimas pradėjo vartoti vaistus, kurie sužalojo jo kūną ir sielą, pra- radome discipliną ir pakrypome į lais- vą be atsakomybės gyvenimą. Žmogui su silpna valia bus sunku grįžti at- gal, nes mes jau priklausome gele- žies ir cemento amžiui. Tikrai parody- dami stiprią valią ir proto discipliną, galėsime atsispirti šiai žudančiai sąly- gai ir nepateksime lengvai siūlomam žemės rojaus gyvenimui. Mūsų gyve- nimas tada tik pakrups į naują kryptį, kurią rasime mūsų pačių viduje.

Pradėkime gydytis šiandieną mes patys save. Anksčiau mes kreipda- vomės į gydytoją, kad gydytų mūsų kūną, šiandieną mes jau turime kreip- tis į psichiatrą, kad gydytų mūsų sie- lą. Mus jau apsunkina, apsargdina dvi- guba negerovė — kūniška ir dvasinė. O sielos ligos yra daug sunkesnės už kūno ligas, nes mes nerandame ke- lių, kaip atsipalaiduoti nuo jų.

NEIŠNAUDOTI MINERALŲ TURTAI

Mūsų sveikatos palaikymui mine- ralai yra būtini. Anksčiau nei medic- ina, nei žmonės nekreipė tiek daug dėmesio į tai, iki Raulin-Pasteur moki- nys įsteigė mokyklą ir joje nustatė mineralų būtinumą pusiausvyros pa- laikymui mūsų organizme. Raulin nu- statė ir atrado, kad kiekviena mūsų organizmo ląstelė turi mineralines druskas.

Calcis apsaugoja mūsų nagus, dan- tis ir kaulus. Randasi visuose žaliuose lapuose, špinatuose, salotose, piene, sūryje šviežiose daržovėse.

Geležis randasi: morkose, salotose, agurkuose, pomidoruose, slyvose ir abrikosuose.

Chloras nepaprastai reikalingas skil- vio rūgšties gaminimui. Chlora galima rasti ašarose ir prakaitu. Randasi: kviečiuose, rugiuose, avižose, sūryje ir kiaušinyje.

Fosforas — reikalingas minties pa- laikymui. Ralf W. Gerard tvirtina, kad be fosferos nėra gyvenimo. Pagrindi- nis elementas naujos celių sudarymui. Randasi: migdoluose, riešutuose, svies- te, sūryje juodoje duonoje, žirniuose, mielėse, nevalytuose ryžiuose, avižo- se ir špinatuose.

Magnezija — reikalinga, generaci- jos palaikymui, ypač nėštumo atveju. Randasi: visoje vegetariškoje mitybo- je riešutuose (visų rūšių), nevalytuo- se miltuose ir nevalytoje druskoje.

Jodas — visiems reikalingas, o ypač geram tyroidžių funkcionavimui. Ran- dasi: špinatuose, žuvyje, pupose, čes- nake, poruose, ridikuose, kriaušėse ir vynuogėse.

Potašas eliminuoja vandenį orga- nizme, muskulų veikloje. Kaikurie au- toriai tvirtina, kad nepakankamas kie- kis potašo organizme išprovokuoja: pelagrą, escorbutą ir epilepsiją. Randa- si: salotose, morkose, žirniuose, datu- lėse, juodoje duonoje, vynuogėse.

Na. soda — druska. Žmogus pra- kaituodamas praranda didelį kiekį druskos, ypač karštame klimate. Taip pat tie žmonės, kurie dažnai vemia ir kuriems paleidžia vidurius, druska taip pat reikalinga. Druska sveikesnė gabalinė ir nevalyta. Druskos trūku- mas sukelia: silpnumą, nuovargį, tin- gumą ir apetito stoką, mėšlungį, mažą veiklumą darbe ir stoką inteligenci- jos. Randasi: juoduose miltuose, dar- žovėse ir sausuose vaisiuose.

Virtuvė yra pati gerausia vaistinė. Maitindamiesi vegetariškai, atrasime visus šiuos mineralus, be kurių negali- me gyventi.

Literatūra: "Medicinas Naturales" (Natūralūs vaistai), 20 numeris. Išleis- tas Ispanijoje — Madride.

Prenumeruokite

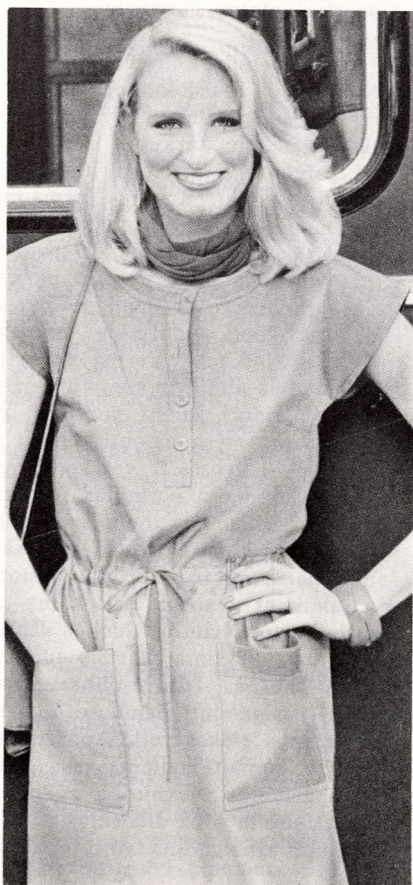
"MOTERĮ!"



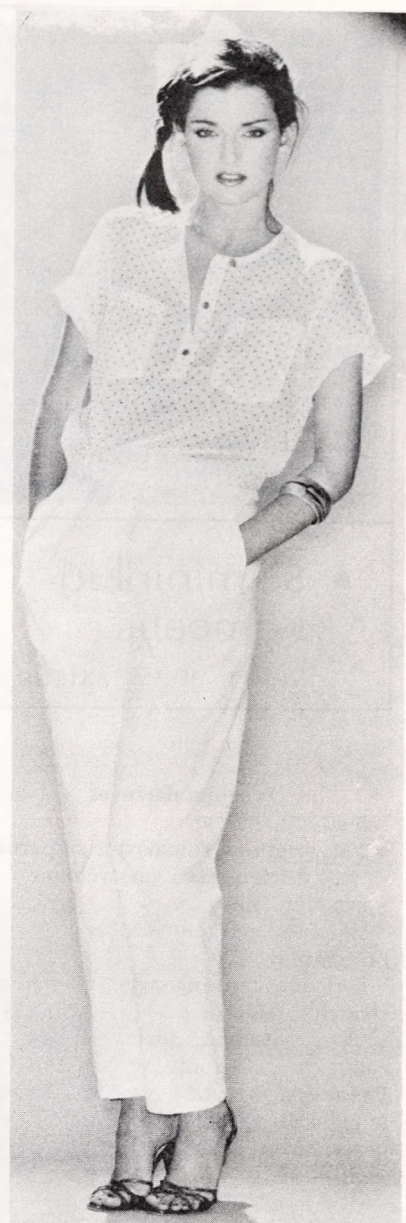
• Madų ir grožio pasaulis

Veda I. KAIRIENĖ

SPORTINĖS VASARINĖS
SUKNELĖS



☆ ☆ ☆



Prancūzų madų kūrėjo Poirėts suknelė iš 1906 metų kolekcijos... tinkama ir šiem laikam.



• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURASKIENĖ

Svogūnų daržovės

5 svogūnai,
1 št. grietinės, sumaišytos su paruoštais krienais arba garstyčiomis, svogūnų laiškų, raugintų agurkėlių, prieskonių.

Svogūnus supjaustyti stambiomis riešėmis, sudėti į pasūdytą vandenį ir užvirti. Nusunkti, įdėti grietinę, jei reikia ir prieskonių, viską išmaišyti. Pabarstyti kapotais svogūno laiškais ir papuošti raugintais agurkėliais. Svogūnų daržovės tinka prie mėsos ir žuvies.

Rauginti kopūstai su grybais

1 sv. raugintų kopūstų,
1 svogūnas,
džiovintų grybų,
2 št. riebalų,
prieskonių, vandens.

Džiovintus grybus (jei baravykai — 4 ar 5 galvutės; 1 pakelis džiovintų grybų — apie ½ pd.) nuplauti, jei reikia supjaustyti. Svogūną smulkiai sukapoti, sumaišyti su grybais ir trumpai pakepinti riebaluose (1 št.). Raugintus kopūstus nuspausti, jei reikia nuplauti šiltu vandeniu, sudėti į keptimo indą, sudėti pakepintus grybus su svogūnais, riebalus (1 št.) ir užpilti 1 pd. vandens. Jei reikia, pridėti prieskonių, išmaišyti, uždengti ir troškinti krosnyje apie 1 val. Tinka prie virtų bulvių, kiaulienos patiekalų ir žasienos.

Troškinti agurkai

4 vidutiniai agurkai,
1 svogūnas,
1 št. miltų,
2 št. grietinės,
druskos, riebalų, buljono.

Šviežius agurkus nuplauti, nulupti, supjaustyti išilgai, nupjauti sėklas, pabarstyti druska ir palaikyti apie 20 min. Svogūną sukapoti ir pakepinti riebaluose, sudėti agurkus ir vėl pakepinti. Maišant įberti miltus, sudėti grietinę, įpilti buljono ir viską lengvai patroškinti. Tinka prie įvairių mėsų ir paukštienos.

Morkų daržovės

1 sv. morkų,
1 št. sviesto,
2 št. grietinės,
buljono,
cukraus, druskos,
razinų,
šviežių džiovėsėlių.

Morkas nuplauti, nuskusti ir sutarkuoti stambia tarka. Pagal skonį pabarstyti truputį druskos ir cukraus, išmaišyti ir uždengus palaikyti kol atsiras sulčių. Sviestą išleisti su grietinė, sudėti nusunktas morkas ir lengvai maišant pakepinti; sudėti razinas ir išmaišyti. Servuojant pabarstyti šviežiais baltos duonos džiovėsėliais. Tinka prie vištienos.

Jautienos ir bulvių apkepimas

1½ sv. jautienos,
2 štl. druskos,
2 št. miltų,
1½ sv. bulvių,
½ pd. kapotų salierų,
¼ sv. nuvalytų ir kapotų grybų,
1 didelis svogūnas,
1 pd. buljono,
riebalų,
prieskonių,
kapotų petražolių.

Mėsą supjaustyti mažais šmotais, nuplauti, nusausti ir sumaišyti su druska, prieskoniais ir miltais. Bulves nulupti, nuplauti ir supjaustyti skritiniais. Bulves sumaišyti su paruoštais salierais ir grybais. Kaserolės indą patepti riebalais ir dugną iškloti svogūno skritiniais; dėti sluoksnį mėsos, sluoksnį bulvių ir vėl kartoti; viršutinis sluoksnis turi būti bulvių; bulves pabarstyti miltais, užpilti buljoną, uždengti ir kepti vidutinėje temperatūroje apie 2 val. Prieš baigiant kepti indą atidengti ir bulves patepti riebalais, kad gražiai paruduotų. Pabarstyti keptomis petražolėmis ir servuoti su žaliomis daržovėmis.

Kiauliena kimšta obuoliais ir slyvomis

4 kiaulienos karbonadai,
½ žalio obuolio,
8 džiovintos slyvos,
½ citrinos tarkuota žievelė,
druska, pipirai, riebalai.

Storesnius karbonadus apipjaustyti (pašalinti visus riebalus) ir įpjauti giliai į mėsą. Obuolį nulupti, išimti sėklas, ir supjaustyti labai plonom riekelėmis; džiovintoms slyvoms išimti kauliukus ir sukapoti, sumaišyti su obuoliais ir tarkuota citrinos žievele. Šiuo mišiniu pripildyti karbonadų įpjovas ir persmeigti mediniu pagaliuku (tooth picks). Krosnį įkaitinti, keptimo skardą patepti riebalais, sudėti mėsą ir kepti apie 10 min., apversti ir vėl kepti apie 10 min. Krosnies temperatūrą sumažinti iki vidutinės ir kepti apie 30 min., mėsą vartyti ir patepti riebalais, kad nedžiūtų. Kai karbonadai iškeps pabarstyti pipirais ir druska iš abiejų pusių. Galima servuoti šiltus su keptais obuoliais ir bulvių koše; šaltus su žaliais salotais ir paskrudinta duona.

Kumpis su persikais

1½ sv. virto kiaulienos kumpio,
1 pd. šviežių džiovėsėlių,
1 kiaušinis,
1 št. tarkuoto svogūno,
druskos, pipirų, garstyčių,
sviesto,
1 dėžutė persikų konservų.

Nuo vaisių likusį kumpį sumalti ir sumaišyti su šviežiais džiovėsėliais, išplaktu kiaušiniu, tarkuotu svogūnu ir 1 štl. valgomų garstyčių, pridėti pagal skonį prieskonių. Kepimo formą-ratą (ring mould) patepti riebalais ir sudėti paruoštą mėsą; aplinkui padaryti per vidurį įdubimą ir įpilti persikų sunkos (konservų) — apie ½ puodelio. Mėsą kepti vidutinėje temperatūroje apie 45 min.; formą išversti į indą tinkamą stalui ir kepimui (oven-proof); į vidurį sudėti persikus, patepti sviestu, mėsą patepti likusiu sirupu; įdėti į krosnį ir vėl kepti apie 20 min., kol mėsa paruduos ir persikai gerai sušils. Iš kumpio ir persikų patiekalas tinka su bulvėmis, žirniukais, žaliomis daržovėmis ir paskrudinta duona.

• Gaminant įvairius patiekalus geriausia vartoti šviežius duonos džiovėsėlius, nes pirktiniai kartais turi nemalonų kvapą. Džiovėsėlius galima lengvai pasigaminti namuose: atliekamos duonos riekės reikia padžiovinti krosnyje, sumalti malama arba elektrine mašinėle; suvyniojus į skarelę sutrinti kočėlu arba didesnius gabalus sutarkuoti arba galima trinti ir per sietelį.

Pamidorų pyragas

½ sv. miltų,
150 g. sviesto,
30 g. taukų arba "crisco",
1 kiaušinio trynis,
3 št. vandens,
druskos.

Miltus ir druską sumaišyti. Sviestą supjaustyti mažais šmoteliais, sumaišyti su miltais ir trinti tarp pirštų, kad pasidarytų mažos kruopelės. Tada išplakti kiaušinio trynį su vandeniu ir supilti į tešlą, taip pat sudėti likusius riebalus ir gerai išmaišyti; tešlą išimti ir ant lentos gerai išminkyti. Išminkytą tešlą suvynioti į plastikinį popierių ir laikyti šaldytuve iki vartojimo.

Pamidorų užpilas

150 g. šviežių duonos džiovėsėlių,
8 pamidorai,
200 g. tarkuoto sūrio (Cheddar),
¾ p. riebiosios grietinės (35°),
1 št. kapotų petražolių ir kitokių prieskonių,
druskos, pipirų, "nutmeg",
(jei kas mėgsta gali įdėti keletą kapotų "ančiiovijų" su sunka).

Pamidorus nuvalyti, nulupti, perpjauti pusiau ir išimti sėklas, gerai pabarstyti druska ir palaikyti apie 30 min., nupilti atsiradusią sunką ir gerai nusausti. Džiuvėsėlius kiek palaikyti krosnyje, kad parudotų. Paimti apskritą 30 cm kepimo formą, nuimamais kraštais; tešlą iškočioti didesnę, kad užeitų ant kraštų; įdėjus tešlą subadyti dugną šakute. Ant paruoštos tešlos suberti sausainius ir ant jų sudėti pamidorus (perpjautom pusėm žemyn). Tarkuotą sūrį, kapotas petražoles, prieskonius ir grietinėle išmaišyti ir užpilti ant pamidorų, galima prieskonių pabarstyti ir ant viršaus. Krosnį įkaitinti iki 400°, galima vėliau sumažinti iki 350°, kad nepradėtų pyragas ruduoti. Kepti apie 40 min., kai tešla kiek atšoks nuo kraštų ir pyragas bus gatavas tada nuimti kepimo formos šonus ir dar kiek palaikyti krosnyje.

Pyragą galima servuoti šiltą ir šaltą, tinka prie kokteilių ir kitų išgėrimų.

Moka tortas su migdolais

100 g. miltų,
truputis druskos,
3 kiaušiniai,
150 g. cukraus.

Miltus sumaišyti su druska. Kiaušinius plakti blenderyje ir po truputį pilti cukrų. Jei plakame ranka, indą įstatyti į šiltą vandenį. Kai viskas

gerai išsiplaks ir masė pasidarys baltą, tada plakti ranka tol, kol masė atvės. Šaukštu sudėti miltus ir gerai išmaišyti. Torto kepimo formą iškloti vaškinio popierium, patepti riebalais ir supilti paruoštą tešlą. Krosnį prikaitinti iki 370° ir kepti apie 30-40 min. Iškeptą pyragą išversti ant grotelių, kad atvėstų.

Sviestinis kremas

kavos miltelių (instant coffee),
60 g. cukraus,
4 št. vandens,
2 kiaušinio tryniai,

200 g. sviesto,
cukraus pudros,
uogienės papuošimui,
migdolų, pjaustytų ir padžiovinų,

Cukrų su vandeniu ir kavos milteliais išmaišyti ir pavirinti, kad pasidarytų tirštas sirupas, atšaldyti ir išplakti su kiaušinių tryniais; išplakti sviestą ir plakant sumaišyti su sirupu.

Pyragą perpjauti pusiau ir pertepti kremu, likusiu kremu ištepti viršų ir šonus. Pjaustytų migdolų skilteles kiek padžiovinti krosnyje ir aplipinti visą tortą. Papuošti uogiene.

Vaniliniai biskvitai

½ sv. sviesto,
60 g. cukraus,
150 g. miltų (self-rising),
4 lašai vanilės esencijos.

Sviestą ištrinti iki baltumo, pridėti cukrų ir vėl ištrinti. Sudėti miltus, vanilę ir išminkyti. Rankomis iškočioti mažus rutuliukus (riešuto didumo). Ant riebaluotos kepimo skardos dėti paruoštus rutuliukus ir juos suploti šakute. Krosnį įkaitinti iki 400°, kepti apie 10 min.

Bananų sumuštinis

2 prinokę bananai,
1 štl. citrinos sunkos,
sviesto,
6 riekės paskrudintos duonos,
uogienės, kapotų riešutų,
vaisių papuošimui.

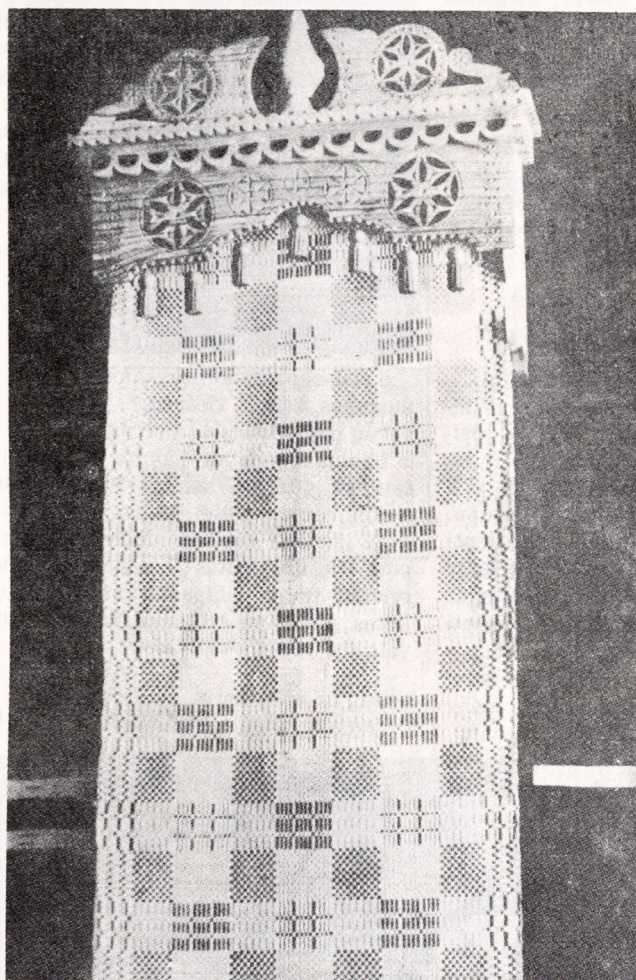
Bananus sutrinti šakute ir sumaišyti su citrinos sunka. Patepti tris riekės bananų koše. Pajvairinimui galima įmaišyti norimos uogienės ir kapotų riešutų. Kitas 3 riekės patepti sviestu ir jas užspausti ant bananų košės. Pjaustyti trikampiškai. Papuošti vaisiais.

B. BALIUKEVIČIUS

SERVIZAS VYNUI



• Rankų darbai



E. JUZIENĖ —
AUDINYS

V. SABATAITIS —
RANKSLUOSTINĖ

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata metams — \$9.00

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — Petras Maldeikis; red. adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, USA, 71901; vieno numerio kaina — \$3.00; administracija: A. Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., USA, 60629.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lithuania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; vyr. redaktorius — Dr. J. Balyš; administratorius — B. Kaskaitis, 7150 S. Spaulding Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; vieno numerio kaina — \$4.00.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorius — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W 62nd Pl., Chicago, Ill., USA, 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, vyr. red. R. Sakadolskis; prenumerata metams — \$6.00; redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636, USA. Tel. (312) 778-2200.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — \$6.00.

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$5.00 Amerikoje, kitur — \$6.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, USA.

Švietimo Gairės — Lietuviškojo ugdymo leidinys. Leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; redaktorius — Jonas Jasaitis, 7217 So. Francisco Ave., Chicago, Ill., USA 60629; administratorius — Jonas Bagdonas, 6449 S. Troy St., Chicago, Ill., USA 60629; prenumerata metams — \$3.00.

• Atsiųsta paminėti

Tikrasis Keturakis ir jo raštai — paruošė Birutė Vilkuitytė-Gedvilienė; išleido Keturakio dukros ir sūnūs, Cleveland, Ohio, 1979 m. Kalbą peržiūrėjo — S. Barzdukas; aplankas ir užsklandos dail. B. Gedvilienės; 324 psl., tiražas — 1000 egz., kaina — \$10.00.

Laisvosios Atostogos — J. Savasis; išleido — Lietuviškos Knygos Klubas; dailininkė — Irena Mitkus; novelių rinkinys, 192 psl.; kaina — \$6.00.

Greitkelis — Vytautas Volertas; išleido — Lietuviškos Knygos Klubas; dailininkė — Irena Mitkus; romanas, 164 psl.; kaina — \$6.00.

Pasaulio Lietuvių Katalikų Žinynas — World Lithuanian Roman Catholic Directory; gaunama sekančiu adresu: Rev. V. Dabušis, Treasurer Lithuanian R.C. Priest's League, 147 Montgomery Place, Paterson, N.J. 07501, USA; kaina — \$7.00; Editors: Rev. Casimir Pugevičius, Marian Skabeikis; by Lithuanian R. Catholic Priest's League of Amerika, 1981.

Pirmūnės Akademikės — Janina Narūnė; 200 psl., kaina — \$12.00; enciklopedinis leidinys apie žymiausias lietuves moteris; gausiai iliustruota nuotraukomis; audinių nuotraukos — A. ir A. Tamošaičių; išleido dr. Zuzana Šalnienė, gaunama pas knygų platintojus ir pas autore: J. Narūnė, 421 Collins Ave., Miami Beach, Fla. 33139, USA.

Sv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio-patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$4.00; adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, USA.

☆ ☆ ☆

ŽURNALUI AUKOJO:

\$100.00 — Priskelimo par. Kat. Moterų Dr-ja, Toronto, Ont., \$50.00 — Žmuidzinienė H., Toronto, Ont., \$25.00 — Petrauskienė S., St. Leonard, Que., \$20.00 — Gustainienė O., Don Mills, Ont., \$10.00 — Danienė D., Ottawa, Ont., Jirkus J., Toronto, Ont., Lietuvių Pensininkų Klubas, Hamilton, Ont., \$8.00 — Buškutė G., Chicago, Ill., Girniuvienė B., Allen Park, Mich., Kaliukevičienė I., Toronto, Ontario, Kriaučiūnienė I., Palos Park, Ill., Kriaučiūnienė S., Highland, Ind., Stasiulienė I., Islington, Ont., Valienė J., Hebron, Conn., Valiūnienė V., Chicago, Ill., \$7.00 — Kuncienė M., Sioux City, Iowa, Rimkienė A., Chicago, Ill., \$6.00 — Adomonienė P., Omaha, Nebr., Bungardienė A., Hamilton, Ont., \$5.00 — Dulskienė A., Palos Park, Ill., \$4.00 — Azubalienė G., Danville, Ill., Barisienė E., Tecumseh, Ont., Endrijonienė S., Chicago, Ill., Gylienė B., Olympia, Wash., Rybienė M., Hamilton, Ont., Sovienė R., Maidenhead, Anglija, Valiukonienė E., So. Boston, Mass., \$3.00 — Akelienė B., Valencia, Venezuela, Bačanskienė A., Pompano Beach, Fla., Baradas G., Chicago, Ill., Blynienė B., Santa Monica, Calif., Bulakienė M., Chicago, Ill., Cesnaitienė T., Clearbrook, B.C., Demikienė V., Toronto, Ont., Dikiniene B., Chicago, Ill., Jakutienė P., Dorchester, Mass., Juknevičienė A., Brockton, Mass., Kazlauskienė G., Waterbury, Conn., Keniausienė O., Waterbury, Conn., Mačiukienė A., Chicago, Ill., Martinkienė B., Boston, Mass., Piktuižienė S., Chicago, Ill., Poderienė A., Southfield, Mich., Prunskienė V., Chicago, Ill., Radavičiūtė E., Toronto, Ont., Šetikiene A., St. Catharines, Ont., Sukauskienė L., Toronto, Ont., \$2.00 — Alseikienė D., Los Angeles, Calif., Antanaitienė M., Chicago, Ill., Anuzienė E., Detroit, Mich., Bakšienė M., Chicago, Ill., Banaitienė I., Woodhaven, N.Y., Banelienė O., Toronto, Ont., Batisa B., Brockton, Mass., Bieliniene N., Cleveland, Ohio, Bočkienė E., Toronto, Ont., Brazlauskienė J., London, Ont., Buinauskienė A., St. Catharines, Ont., Burksaitienė M., Downsview, Ont., Bušinskienė S., Toronto, Ont., Butkuviene P., Cleveland, Ohio, Čekauskienė O., Montreal, Que., Čepas S., Islington, Ont., Cikotienė B., Delran, N.J., Čepukaitienė A., Cleveland, Ohio, Česnienė S., Worcester, Mass., Dabrilienė M., Worcester, Mass., Dėdinienė V., Worcester, Mass., Duncia J., Southfield, Mich., Gaizutė Duncia J., Southfield, Mich., Gaizutienė U., Euclid, Ohio, Gaškienė E., Chicago, Ill., Genienė V., Chicago, Ill., Girčienė M., Toronto, Ont., Grigaitienė S., Manchester, Mich., Gotceitienė E., Toronto, Ont., Grigaliūnienė S., Forest

Park, Ill., Griškelienė O., N. Miami, Fla., Guobienė O., Toronto, Ont., Frejerienė E., Grand Rapids, Mich., Jančauskienė S., Brockton, Mass., Janonienė M., Brockton, Mass., Jankauskienė L., St. Petersburg, Fla., Janulaitienė K., Toronto, Ont., Jessen R., Narrabundah, Australia, Kalvaitienė O., Cleveland, Ohio, Kapteinienė F., Chicago, Ill., Kizlauskienė O., Cicero, Ill., Knyvaitė V., Toronto, Ont., Kutkienė J., Glenside, Australia, Lapsienė J., Dedham, Mass., Lendraitienė M., Boston, Mass., Leparskienė A., Warren, Mich., Leverienė V., Toronto, Ont., Lietuvių Namai, Adelaide, Australia, Lukošienė B., Langton, Ont., Matulionienė J., Sturgis, Mich., Paulauskienė O., Wisconsin Dells, Wisc., Petrušaitienė S., Racine, Wisc., Povilaitienė A., Great Neck, N.Y., Reisonienė E., Burnside, Australia, Rukštelienė O., Farmington Hills, Mich., Rūta A., Chicago, Ill., Sakienė S., Mississauga, Ont., Salučka M., Rockford, Ill., Šemienė G., Glenroy, Australia, Šenferienė M., Toronto, Ont., Senulienė K., Paterson, N.J., Šetikiene G., Old Saybrook, Conn., Šileikienė J., Toronto, Ont., Šimkienė S., Royal Oaks, Mich., Simonaitienė E., Bloomfield, Conn., Skeivienė P., St. Catharines, Ont., Šližienė V., Dervy, Anglija, Sondienė E., Toronto, Ont., Starkutienė K., Toronto, Ont., Stepnienė A., Edwardstown, Australia, Stravinskienė S., Weston, Ont., Strungienė M., Chicago, Ill., Sukevičienė K., Toronto, Ont., Tamošaitienė H., Chicago, Ill., Tocilauskienė V., Chicago, Ill., Ulėnienė M., Pasadena, Calif., Ulozienė S., Toronto, Ont., Ulpaitė I., Dorchester, Mass., Valienė S., Chicago, Ill., Varkalienė A., Sunshine, Australia, Vasiliauskienė O., Woodhaven, N.Y., Vasyliūnienė J., Dunallen, N.J., Vazalinskienė I., La Salle, Que., Vedeigienė T., Cleveland, Ohio, Vekterienė A., Toronto, Ont., Vilimaitė E., Chicago, Ill., Vilimienė A., Toronto, Ont., Vosylienė P., Sao Paulo, Brasil, Zara J., Yucaipa, Cal., Žemaitienė M., Toronto, Ont., Žilytienė M., Tillsonburg, Ont., \$1.00 — Genčiuvienė M., Mt. Brydges, Ont., Šimėnienė A., Dorchester, Mass., Vyšniauskienė E., Cleveland, Ohio.

GARBES PRENUMERATOS:

Abromaitienė O., Lemont, Ill., Ambroziejienė R., Newark, N. J., Aperavičienė A., Toronto, Ont., Arštikaitienė M., N. Riverside, Ill., Bačkienė O., Washington, D.C., Bajoriūnienė M., Southfield, Mich., Bakienė G., St. Petersburg, Fla., Balandienė P., Warren, Mich., Bakienė B., St. Petersburg, Fla., Balandienė P., Warren, Mich., Balienė S., Dearborn Hts., Mich., Balsienė R., New York, N. Y., Baradas G., Chicago, Ill., Barisienė E., Tecumseh, Ont., Bartninkaitienė V., Toronto, Ont., Basalykienė M., Toronto, Ont., Baturienė D., Toronto, Ont., Bielkevičienė R., Brockton, Mass., Blynienė E., Santa Monica, Calif., Bulakienė M., Chicago, Ill., Bureikienė R., Los Angeles, Calif., Buškutė G., Chicago, Ill., Čampienė K., Waterbury, Conn., Cesnaitienė T., Clearbrook, B. C., Cerniuvienė F., Chicago, Ill., Česnienė M., Worcester, Mass., Chicago,

Public Library, Chicago, Ill., Čiakienė E., E. Chicago, Ind., Cypienė B., Rochester, N.Y., Dalindienė V., Toronto, Ont., Danisevičiūtė O., Woodhaven, N. Y., Danienė D., Ottawa, Ont., Demikienė V., Toronto, Ont., Dikiniene B., Chicago, Ill., Dovydaityienė O., Los Angeles, Calif., Drešerienė G., Gulfport, Fla., Dulienė M., Crownsville, Md., Dulksnienė A., Chicago, Ill., Dulskienė A., Palos Park, Ill., Gabrienė J., St. Catharines, Ont., Garkūnienė M., Dundas, Ont., Diedriūnienė O., Tecumseh, Ont., Girniuvienė B., Allen Park, Mich., Gylienė A., Waterbury, Conn., Gimbutienė S., Arlington, Mass., Girdzijauskienė S., Toronto, Ont., Griggs V., Calgary, Alta., Jakutienė P., Dorchester, Mass., Jameikienė K., Rockford, Ill., Janušienė E., St. Germain, Man., Jucėnienė B., Juno Beach, Fla., Jucevičienė P., Weston, Ont., Juknevičienė A., Brockton, Mass., Juškienė L., Kenosha, Wisc., Kaliukevičienė I., Toronto, Ont., Kamaitienė D., Hamilton, Ont., Kapteinienė F., Chicago, Ill., Kasinskienė B., Chicago, Ill., Kazlauskienė G., Waterbury, Conn., Kazlauskienė G., Stamford, Conn., Keniausienė O., Waterbury, Conn., Kežnaitienė A., Hamilton, Ont., Kirvaitienė O., Toronto, Ont., Kriaučiūnienė I., Palos Park, Ill., Kriaučiūnienė S., Highland, Ind., Kripkauskienė B., Canton, Mich., Krutkevičienė M., Cicero, Ill., Kubilienė V., Ottawa, Ont., Lapienė V., Delhi, Ont., Lesevičiūtė B., Chicago, Ill., Liačienė N., Toronto, Ont., Liubartienė S., Phoenix, Ariz., Mačernienė R., Chicago, Ill., Mačiukienė A., Chicago, Ill., Martinkienė B., Boston, Mass., Matienė G., Independence, Ohio, (2 m.), Mikšienė, Leichester, Mass., Minkevičienė B., Chicago, Ill., Mitalienė O., Toronto, Ont., Montvilienė N., Windsor, Ohio, Neortienė K., Manchester, Conn., Piktuižienė S., Chicago, Ill., Poderienė A., Southfield, Mich., Povilaitienė, Omaha, Nebr., Prunskienė V., Chicago, Ill., Radavičiūtė E., Toronto, Ont., Razulevičienė E., Norwood, Mass., Remza K., Woodhaven, N.Y., Ročiūnienė A., Independence, Ohio, Rumbaitienė J., Lakewood, Colo., Ruslienė J., Toronto, Ont., Sekonienė T., Stayner Ont., Seputienė O., Detroit, Mich., Serapinienė T., Chicago, Ill., Šetikiene A., St. Catharines, Ont., Šetkuviene M., St. Catharines, Ont., Šlimienė A., Centerville, Mass., Šimkienė B., Los Angeles, Calif., Sirutienė G., Santa Monica, Calif., Skardienė E., Sault St. Marie, Ont., Špakauskienė G., Dearborn Hts., Mich., Stalioraitienė B., Toronto, Ont., Stankaitienė M., Delhi, Ont., Starkienė P., Chicago, Ill., Starkienė O., Rodney, Ont., Stasiulienė I., Islington, Ont., Staškevičienė D., Verdun, Que., Statkuviene G., Caracas, Venezuela, Strungienė M., Chicago, Ill., Studney M., Scarborough, Ont., Surkan V., Penticton, B.C., Surma P., Philadelphia, Pa., Tamošiūnienė B., Chicago, Ill., Urbonienė S., St. Petersburg, Fla., Valienė J., Hebron, Conn., Valiūnienė V., Chicago, Ill., Varkalienė A., Sunshine, Vic., Venckuvienė B., Los Angeles, Calif., Vitienė L., Tillsonburg, Ont., Žibienė K., Juno Beach, Fla., Žitkevičienė J., Moonee Ponds, Australia.